

Doerput

**Driemaandelijks berichtenblad
van de heemkundige kring**

HET LAND VAN NEVELE

SEPTEMBER — JAARGANG VII — AFLEVERING 3

1976

Hendrik Van Doorne, tuk op antiek, bekijkt hier een bord.

Driemaandelijks berichtenblad

van de heemkundige kring

HET LAND VAN NEVELE

SEPTEMBER — JAARGANG VII — AFLEVERING 3

Verantwoordelijke uitgever : J. LUYSSAERT
Veldestraat 8
9841 MERENDREE

De Heemkundige Kring "Het Land van Nevele" heeft als werkgebied de gemeenten Bachte-Maria-Leerne, Hansbeke, Landegem, Lotenhulle, Meigem, Merendree, Nevele, Poেকে, Poesele, St.-Martens-Leerne, Vinkt, Vosselare en Zeveren-Deinze.

De vereniging streeft ernaar de studie van ons heem te bevorderen, de resultaten ervan te publiceren en actief bij te dragen tot de bescherming en het beheer van ons leefmilieu. Daartoe organiseert zij geregeld voordrachten, dia- en filmvoorstellingen, tentoonstellingen, uitstappen en wandelingen. Alle leden worden op die manifestaties uitgenodigd en kunnen er gratis aan deelnemen.

Het jaarlijks te betalen lidgeld bedraagt 200 fr. (gewoon lid) of 500 fr. (erelid) en kan overgeschreven worden op 000-0627981-03 van "Het Land van Nevele", Vosselarestraat 16, 9840 Landegem.

Bijdragen voor het Berichtenblad en andere briefwisseling dienen te worden toegestuurd aan J. LUYSSAERT, Veldestraat nr. 8, 9841 Merendree.

Elke auteur is verantwoordelijk voor de inhoud van zijn artikel.

HENDRIK K. E. VAN DOORNE HERDACHT TE POEKE

Op initiatief van de heemkundige kring "Het Land van Nevele" en met steun van de V.T.B.-V.A.B. werd op zondag 5 september 1976 in het kleine Oostvlaamse Poeke de Gezelle-discipel Hendrik K.E. Van Doorne herdacht.

Even voor drie uur liep het plein voor het gemeentehuis vol. Het kleine kerkje, waar Hendrik Van Doorne in 1865 zijn eerste Mis opdroëg, was tot op de laatste rijen bezet. De geconcelebreerde eucharistieviering werd stijlvol opgeluisterd door het Amabiliekoor uit Aalter. Tijdens de homilie riep E.H. J. de Mûelenaere directeur van het Pelichylyceum te Izegem en lid van het Gezelle-genootschap, het beeld op van G. Gezelle en zijn Poekese discipel Hendrik K.E. Van Doorne. Aan de offerande werden aan de aanwezige gelovigen bidprentjes uitgereikt. Op het bidprentje lazen we een originele weergave van het gedicht dat Van Doorne zelf schreef voor zijn eerste Mis op 5 september 1865.

Rechtover de ingang van de kerk staat de ouderlijke woning van Van Doorne. Links en rechts van de deur bedekten een Leeuwevlag en de V.T.B.-V.A.B.-vlag de twee gedenkplaten geschonken door de V.T.B.-V.A.B. Dhr. J. Luysaert, voorzitter van de heemkundige kring "Het Land van Nevele", verzocht de genodigden zich rond de gedenkplaten te scharen. In zijn openingswoord dankte hij al die personen die de plechtigheid hadden mogelijk gemaakt, in het bijzonder dhr. J. van Overstraeten, voorzitter van de V.T.B.-V.A.B. Ook de leden van de werkgroep die de feestelijkheid organiseerde, werden speciaal bedankt, nl. juffrouw I. Buysse, juffrouw S. De Keyser, juffrouw Anna Claeys, dhr. J. Van de Castele, pastoor De Jaegher, gemeentesecretaris De Bel en burgemeester B. Van de Steene.

In zijn welkomstwoord toonde de heer burgemeester van Poeke zich fier omdat zowel G. Gezelle als H. Van Doorne het kleine Poeke in hun versregels hebben vereeuwigd.

Met een sprankelende vitaliteit en een jong enthousiasme sprak toen dhr. J. van Overstraeten over Hendrik Van Doorne. Zijn hulderede was doorspekt met pittige details over Van Doorne en bevatte ook wel eens vinnige opmerkingen aan het adres van de toenmalige fransdolle kasteelheren van Poeke met wie de aristocraat Van Doorne geen uitstaans had. Na de hulderede werden de gedenkplaten onthuld en geschonken aan de gemeente Poeke. De genodigden gingen toen binnen in de tuin van het Van Doornehuis, nu het klooster. De huidige eigenaars van het huis, de zusters Apostolinnen van de H. Jozef, mogen hier wel bijzonder gedankt worden voor hun medewerking en gastvrijheid. Honderdvijftig genodigden genoten van de zon, de boomgewelven en de stilte. Twee zangeressen zongen enkele liederen van G. Gezelle. Een beter kader voor de uitvoering kon niet gevonden worden : een zonnige kloostergalerij en de stilte van de tuin.

Als aandenken aan deze plechtigheid overhandigde de voorzitter van de heemkundige kring een schaal, speciaal voor die gelegenheid ontworpen, aan dhr. J. van Overstraeten, pastoor De Jaegher en E.H. J. de Mûelenaere.

Tot slot droeg juffrouw Irène Buysse het gedicht Poeke voor : een laatste groet aan het zelfstandige Poeke dat binnenkort wordt gefusioneerd.

Homilie uitgesproken door E.H. J. DE MÛELENHARE
tijdens de eucharistieviering.

Gelovige vrienden,

Wie kan er Poeke zien en niet gedenken !
Inderdaad ! Wie zou vandaag vergeten dat dit stille dorp voor de gastvrijheid en de vriendschap van de familie Van Doorne door onze grootste dichter beloond werd met enkele onvergetelijke verzen die Poeke voor altijd bekendheid geven en de naam Van Doorne van de vergetelheid gered hebben.

In deze eucharistieviering gedenken wij heel in 't bijzonder de missionaris Hendrik van Doorne.
Dat hij in deze kerk, die onder het beleid van zijn vader herbouwd werd, op 5 september 1865 zijn eerste Mis heeft opgedragen.

Dat hij in 1901, na ruim 35 jaar missiewerk in Engeland, vermoeid en ziekelijk, naar zijn geboortedorp terug is gekeerd.

Ook dit zou vandaag niet herdacht worden indien Gezelle in Poeke geen tweede thuis had gevonden.
En juist die binding met Gezelle werpt een schaduw op die luisterrijke herdenking. Want op de eerste Mis van Hendrik van Doorne was Gezelle de grote afwezige. Er was immers een breuk in de vriendschap ontstaan. Maar die vervreemding was niet blijvend want in januari 1868 schreef Van Doorne vanuit Engeland aan *Rond den Heerd* een open brief waarin hij verklaarde hoe hij "een welweter en nogal veelzegger" tot inkeer is gekomen.

Vandaag evenwel zal Gezelle niet ontbreken.
Men kan niet spreken over Simon Petrus, deze voortvarende "welweter en veelzegger" onder de apostelen, zonder er Jezus en zijn verbondenheid met zijn hemelse Vader bij te betrekken. Men kan evenmin over Van Doorne spreken zonder de priester-dichter Gezelle te geven wat Gezelle toekomt.

Jezus liet doven horen en stommen spreken. We hebben het zoëven gelezen in het evangelie van Marcus. Maar heeft ook Gezelle dit niet beschouwd als de voornaamste taak van de dichter : luisteren en spreken, leren luisteren en leren spreken ?

Weinigen hebben zoveel nagedacht en zo vaak met hun leerlingen gesproken over het wezen en de roeping van het dichterschap als Gezelle.

Voor hem was de poëtische vervoering, een religieuze ervaring, een voorbijgaande genade.

Die visie heeft hij nergens zo eenvoudig uitgedrukt als in de parabel "De taal van het Vaderland", de eerste lezing uit deze woorddienst.

Op aarde leeft de mens in ballingschap. Hij is doof en stom. Maar soms hoort hij stemmen die van hierboven, vanuit het Vaderland, tot hem spreken. Want God openbaart zich aan de mens in schoonheid en macht, in goedheid en deugd. Maar hij openbaart zich alleen "als de ziele luistert".

De ziel die van dezelfde God 't gevoel ontving, dit vermogen dat zelfs de taal verstaat van het ranke riet nabij de stille waterboord.

Zalig hij die luistert, dichte Gezelle, naar der naturen stemme, der naturen stem, die God is.

Hoe zou de luisterende mens in die vluchtige stonden van zaligheid geen antwoord zoeken en verder leven van de hoop die niet overgaat maar groeit tot een verterende hartstocht naar Gods oneindig licht in 't vaderland.

Zijn speelse invallen of duizelende vervoeringen heeft Gezelle soms moeiteloos, soms stamelend en onzeker trachten te vertolken in zijn eigen taal, die een gave is van God.

En zijn leerlingen luisterden naar zijn lied en leerden de stemme herkennen uit het vaderland. Op hun beurt stemden zij de snaren van hun taalinstrument... En toen gebeurde het wonder.

't Dichte al dat lepel lekte, getuigt Verriest.

Hendrik van Doorne behoorde niet tot de uitverkorenen die Gezelle als poësisleraar mochten hebben zoals Eugène Van Oye, die eenmaal de Johannesrol in Gezelles christen-vlaamse dichtschool aangeboden kreeg.

Maar gedurende zijn laatste schooljaar leidde de ex-poësisleraar de *Vlaamse Lettergilde* en op 23 februari 1860 werd Van Doorne als lid opgenomen.

Op 1 juni schrijft de Heer ende Meester een geestdriftige brief aan Van Oye : "We hebben een nieuwen schoonen dichter ontdekt in den hierby gesloten Hendrik". Is het toeval dat Van Doorne omtrent die tijd in de lettergilde een gedicht heeft voorgelezen dat als titel "De Stemme" draagt ?

En is het vermetel in dit stuk een aanleiding te zien voor Gezelles parabel "De taal van het Vaderland" ? Verbonden met het kleingedichtje "Als de Ziele luistert" werd deze parabel twee jaar later in "Gedichten, Gezangen en Gebeden" opgenomen. En het is niet de minste verdienste van Van Doorne dat hij samen met Verriest en Van Oye de publikatie van deze bundel mogelijk gemaakt heeft.

Bewust van zijn roeping als dichter schreef Gezelle :

*Uw Schepping, dat is mij een tempel
en al het geschapene wilt Gij, God,
ontvangen uit mijne handen.*

Maar hij wist zich niet enkel de begenadigde mens die de schepping aan God terug moest geven. Als gezalfde priester was hij zich ook bewust van zijn zending om God in de gekruisigde en eucharistische Christus aan de wereld terug te geven : aan de oude ontkerstenende wereld in Europa en aan de nog heidense nieuwe wereld in Amerika.

Jarenlang heeft hij van een missionarisleven gedroomd.

Zijn jubelzang van 1856 ter gelegenheid van het halfeeuwfeest van het Klein Seminarie eindigt met het vers :

Daar waar het kruis niet heerst daar is mijn vaderland.

Vanaf zijn benoeming tot poësisleraar in november 1857 heeft deze priester-dichter met de twee Vaderlanden bij de humanioraleerlingen aan missie-animatie gedaan. Hij heeft er een missievuur doen branden dat achteraf geen stovuur gebleken is. Zijn biecht-kinderen kenden zijn drang naar Engeland en zijn belangstelling voor de Amerikaanse en Noordse missiönering. Hij sprak er over te pas en te onpas. De gelegenheden daartoe ontbraken trouwens niet. In 1856 was Pater De Smet, de grote zwartrok uit het Rotsgebergte, naar België en Dendermonde overgekomen. In hetzelfde jaar werd te Leuven het Amerikaans Seminarie opgericht. Promotoren waren Kardinaal Spalding uit Saint-Louis en bisschop Lefevere uit Detroit. Deze laatste was overigens een ver familielid van Gezelle uit Roeselare. Hij had zijn eigen vicaris-generaal als eerste rector van het Leuvens Seminarie afgestaan. En deze werd als vicaris-generaal opgevolgd door Pieter Hennaert, die andere wonderknaap die, tot aan de komst van Gezelle in Roeselare, als leerling-knecht in het Klein Seminarie verbleven had. Na één jaar voorbereiding in Detroit had die wonderknaap de priesterwijding ontvangen. Op de erelijst van de oud-studenten van het Amerikaans Seminarie staat onder de allereersten Karel Rijckaert uit Sleidinge die al in 1843 te Roeselare zijn humaniora beëindigd had. En in september 1858 zou Leopold Dieleman uit Moerbeke onmiddellijk na de poësis in dit missieseminarie in Leuven binnentreden. Zijn klasmakkers wisten het. In juli schreef zijn boezemvriend Theofiel Toye het gedicht : "Aan Leopold Dieleman, toekomstige zendeling in Amerika".

Men heeft "Excelsior", dit bezield declamatorisch missiegedicht, met het vertrek van Dieleman in verband gebracht.

Maar nog in 1857 hadden Gezelles leerlingen als titel voor een steloefening gekregen : "Le Départ", het afscheid van de missionaris.

En volgens het verslagboek van de lettergilde werd in die tijd "De Zendeling in Amerika" voorgelezen, een stuk dat voor de inhoud met "Excelsior" te vergelijken is. In "Excelsior" heeft Gezelle een stem gegeven aan de romantische missiedroom van meer dan één van zijn biechtkinderen.

En op zijn beurt heeft deze Marseillaise van de missiebeweging bij de volgende generaties in heel Vlaanderen het heimwee naar grootheid gevoed, naar de mannenmaat van een radikaal evangelisch leven. Dit heimwee had ook de klas van Hendrik Van Doorne aangegrepen.

Op 12 juli 1859, vier dagen voor de grote vakantie, schrijft Edmond Wallays een afscheidsbriefje aan Gezelle. Daags voordien is die jongen uit de derde Latijnse en lid van de *Eucharistische Vriendenbond* op de kamer van zijn geestelijke leider geweest. Hij moet vernomen hebben dat hij Gezelle niet als poësisleraar zal krijgen. In een postscriptum vraagt hij hem dit briefje als aandenken te bewaren en tijdens de consecratie soms voor hem te vragen : het zoetste en meest begeerde geluk van den heiligen Apostolischen staat. De brief vangt aan met de zin : "Mijnheer, zou ik eens mogen zeggen wat ik poësis meen ?". En dan volgt de beschrijving van het vertrek van een missionaris, de reis op een woelige zee, en de aankomst in een ver en wild land. Elke tafereeltje wordt afgesloten door de retorische vraag : "Is dat geen poësis ?".

Mijnheer, zou ik eens mogen zeggen wat ik poësis meen ? Inderdaad, veel is schoon, maar zijn eigenliefde overwinnen om voor wildvreemde mensen dwars

door de brousse of door het bergland een weg te banen naar het echte geluk, naar een menswaardig en christelijk bestaan, met uitzicht op het echte vaderland, dat vooral is schoon en de moeite waard. Dat was de poëzie, dat was de droom van Wallays en van nog anderen uit zijn klas.

Na de vakantie bleef Gezelle niet weg. Hij keerde naar Roeselare terug als leraar talen en leider van de *Vlaamse Lettergilde*...voor één jaar.

Op 12 augustus 1860, juist een jaar na de brief van Wallays, schreef hij in het Album van Hendrik Van Doorne een gedicht, waaruit hier volgende verzen :

*Vaerwel, dat edel woord
En droevig maer voor dezen
Die leven zonder hope
Op Gods voorzienig zijn...*
*Vaerwel en moogt zoo blij
De Blijde "welkom" wezen,
Als 't weenende vaerwel,
Dat ik getroost u zeg,*
*Mijn kind,
En dezen zegen dien
Ik op uw voorhoofd leg,
Mijn kind, vaerwel,
Naar Zuid of Noord
Naar IJs- of zonneboord
Of 't zij naar welke streken
Uw schuivend schip mag steken,
Zo weze U God voor eind,
Voor hulp en reisgezel,
Zo vaert gij hier en daer,
Zo vaert gij eeuwig wel,
Mijn kind, vaerwel.*

Dit gedicht is duidelijk een antwoord. Het kan best een antwoord geweest zijn op het afscheidsbriefje van Edmond Wallays.

Met weglating van de allusie op een missieroeping heeft

Gezelle het nog aan anderen gegeven. Maar hij schreef dit vaarwel in het Album van Van Doorne, volledig.

Het werd opnieuw een voorbarig vaarwel. Want Gezelle heeft tijdens die vakantie de familie Van Doorne bezocht en toen heeft hij vermoedelijk zijn verzen over Poeke geschreven. Hij heeft Hendrik weten te overtuigen zijn humaniora in Brugge te voltooien en bij hem in het *Engels College* in te wonen. Daar, dicht bij Gezelle, zou zijn roeping minder gevaar lopen dan te Roeselare.

Over deze tijd schreef Van Doorne in zijn trilogie *Jan Van Noorde*, (ondertitel *Onderwerping en Betrouwen*) : *Hij (Van Doorne) was liefst naar woeste landen getrokken...maar hij stemde er in toe zijn dienst aan eenen der bisschoppen van Engeland aan te bieden.*

In Engeland is hij ruim 35 jaar werkzaam geweest. Zijn leven lang zou hij - het gedicht "Vaerwel" in-dachtig - op Gods voorzienigheid betrouwen. Nog op 28 januari 1910 schrijft hij, die reeds door de kanker getekend was, aan Eugène Van Oye : "Nu, gij noemt mij gelukkig. Ja dank God, ik ook noem mij gelukkig. 't Geluk moet daarin bestaan dat wij alles van hem nemen wat zijn vaderlijke en voorzienige hand ons weet toe te staan".

Edmond Wallays ging na de retorica naar "Les Missions étrangères de Paris". En deze prachtmisionaris was 64 jaar werkzaam in Indië.

Een derde missionaris uit Van Doornes klas is Désiré Dewulf uit Roeselare. Na de poësis trad hij binnen in het Amerikaans Seminarie. Hij verbleef 48 jaar in de Verenigde Staten.

De hulde die wij vandaag brengen aan Hendrik Van Doorne gaat ook naar deze twee klaskameraden en naar alle Vlaamse missionarissen, gaat ook naar alle ouders die zoals het echtpaar Van Doorne in hun gezin

een gezond christelijk klimaat geschapen hebben waar-
in hogere roepingen konden ontstaan, gaat ook naar
alle opvoeders, die als Gezelle, de jeugd leerden
luisteren naar de stemmen van het Vaderland.
Voor hen allen : Dank U Vader in de Hemel. Laat hen
delen in uw eeuwige heerlijkheid en spreek ons,
levenden, nog dikwijls in de taal van het Vaderland.

J. de Mûelenaere.

Openingswoord van dhr. J. Luyssaert, voorzitter van de heemkundige kring "Het Land van Nevele".

Beste inwoners van Poeke,
Beste genodigden.

Eindelijk is het zover : vandaag wordt Hendrik Van Doorne herdacht. Het heeft maanden van intensieve voorbereiding gevergd om deze viering te organiseren. Alles begon bij onze actieve ondervoorzitter dhr. Jozef Van de Castele. Van hem ging het initiatief uit om de Gezelle-discipel Van Doorne op een waardige wijze te herdenken. Weldra kwam een werkgroep tot stand waarin juffrouw Buysse uit Poeke een geweldig pak werk heeft verzet. Tot op de laatste ogenblikken vóór de viering en zelfs nu nog is ze druk in de weer om alles vlot te laten verlopen. Wanneer het om "haar" Poeke gaat dan zou ze zelfs bergen, burgemeesters en gemeentesecretarissen verzetten. In de werkgroep dachten en organiseerden ook juffrouw Solange De Keyser, juffrouw Anna Claeys, pastoor De Jaegher, gemeentesecretaris De Bel en de heer burgemeester B. Van de Steene. Al deze personen wil ik hier nu heel bijzonder danken. Ze hebben het kleine Poeke groot gemaakt. Maar deze hele feestelijkheid zou er niet gekomen zijn zonder de financiële steun van de V.T.B.-V.A.B., onder het voorzitterschap van dhr. Jozef van Overstraeten. Mijnheer van Overstraeten, eens te meer heeft u bewezen dat de V.T.B.-V.A.B. trouw blijft aan zijn rol als cultuurdrager in Vlaanderen, door hier deze gedenkplaten te plaatsen. Ik dank ook E.H. J. De Mûelenaere voor zijn kanselrede en E.H. De Jaegher, de gulle pastoor van Poeke. Ten slotte gaat mijn bijzondere dank naar het gemeentebestuur van Poeke dat ons nog vóór er iets concreets georganiseerd was, graag zijn steun verleende.

Toespraak van dhr. B. Van de Steene, burgemeester van Poeke.

Mijnheer Van OVERSTRAETEN,
Monseigneur FRAEYMAN,
Z.E.H. Kannunik LAGRAIN,
Mijnheer HUYS, Eerwaarde Heren,
Mevrouwen, Mijne Heren,
Beste vrienden.

Het is voor mij als burgemeester van de gemeente, een zeer groot genoegen U allen, in naam van het Kollege van Burgemeester en Schepenen, in naam van de gemeenteraad, in mijn persoonlijke naam, ZEER HARTELIJK WELKOM te heten binnen onze kleine dorps-gemeenschap.

Henricus Evaristus Carolus VAN DOORNE, zoals geboekt in de registers van de burgerlijke stand van de gemeente is hier geboren op 16 april 1841, als zoon van Joannes Van Doorne, Burgemeester van de gemeente en van Augusta Van Eechaute.

Ik denk het niet als mijn taak zijn levenswandel, zijn literaire verdiensten en zijn kontakten met priester-dichter Guido Gezelle hier te moeten voorstellen.

Eminente sprekers hebben dit mij voorgedaan en zullen verder tijdens het verloop van de plechtigheid, met kennis en overtuiging, Hendrik Van Doorne verder belichten.

Als Burgemeester van de gemeente zie ik deze manifestatie als de gelegenheid een persoonlijkheid van de gemeente, die buiten de nauwe gemeentegrenzen bekendheid heeft verworven, te redden uit de vergetelheid en zijn beeld en zijn bestaan voor hen die na ons komen te bewaren.

Men kan zich moeilijk voorstellen dat wie zich ook waagt aan een studie over Guido Gezelle, niet één dag terecht zal komen bij die enigszins raadselachtige figuur van priester Hendrik Van Doorne. Hij die hier in de toekomst voorbijkomt zal, hopen wij, ooit eens de tijd hebben te lezen wat vandaag onthuld wordt en zich even bezinnen over deze priester die, binnen zijn levensjaren, niet met gewone maten kon gemeten worden.

Wij proberen niet alleen Hendrik Van Doorne te ontrekken aan de tijd, wij gedenken hierbij in het bijzonder de zeer bijzondere banden welke Guido Gezelle met onze gemeente heeft verbonden. Het zal wel zijn dat de literaire waarden van het gedicht Poeke, niet hoog mogen worden aangeschreven, voor onze gemeenschap is het een vleidend oordeel over ons leefklimaat en leefmilieu.

Bij nader toezien moeten wij zelf bekennen dat die voorbijs honderd jaar, naast de onvermijdelijke veranderingen, het leefklimaat van onze gemeenschap niet hebben verwoest.

Er zijn hier nog heel wat plaatsen waar, in stille mijmering, de versregels van Gezelle over Poeke, als in een stil gebed, kunnen worden nagezegd.

Beste vrienden, als Burgemeester van de gemeente Poeke ben ik fier hulde te kunnen brengen aan een figuur die wij, om zijn gebondenheid met onze kleine gemeenschap, zijn verbondenheid met Guido Gezelle, niet wensen te vergeten.

Allen die hiertoe hebben bijgedragen dank ik zeer hartelijk.

Dhr. Jozef van Overstraeten tijdens zijn hulderede
(foto R. Van de Walle).

Dhr. Jozef van Overstraeten na de onthulling van de twee gedenkplaten (foto R. Van de Walle).

Hulderede van dhr. Jozef van Overstraeten, voorzitter van de V.T.B.-V.A.B.

Voor de gevel van het Van Doorne-huis, waar de twee gedenkplaten aangebracht zijn, heeft de heer Jozef van Overstraeten, algemeen voorzitter van de Vlaamse Toeristenbond, de hulderede uitgesproken.

Wegens technische moeilijkheden is die niet op band opgenomen... en we weten nu dat de dynamische voorzitter van V.T.B.-V.A.B. zijn rede niet neerpent. Er waren heel wat zondagtoeristen die door de Ruiseledestraat snorden, maar het begeesterend woord van de redenaar - in dit geval geen cliché - overstemde het straatgewoel.

Dat de heer van Overstraeten zijn talrijk publiek wist te boeien is hoofdzakelijk te danken aan zijn persoonlijke manier van het benaderen van een figuur als Van Doorne ; geen academisch betoog, maar een levendige voorstelling van personen en een boeiende uitbeelding van feiten waarin het luisterend publiek betrokken werd.

Eerst werd Hendrik Van Doorne, de leerling van Gezelle, uitgebeeld. De grote dichter was dikwijls te gast bij de Van Doornes en zijn vele bezoeken zijn dan ook gekristalliseerd in het gedicht *Poeke* dat nu in gouden letters prijkt op de gevel van het Van Doorne-huis.

Was die gegoede familie van huis uit vlaamsgezind, dan zou hun geestdrift voor Vlaanderen nog door Gezelle aangewakkerd worden.

De Vlaamse Toeristenbond heeft zich altijd ingespannen om de Gezellefiguur te bestendigen : te Kortrijk en te Brugge werden gedenkplaten aangebracht. Gezelle-leerlingen werden eveneens herdacht : dhr. Eugène Van Oye te Gistel en dhr. Karel de Gheldere te Torhout. En nu is het de beurt aan Hendrik Van Doorne, die in het spoor van zijn geliefde Meester, zijn leven zal uitbouwen. Wordt nu de Poekenaar ge-

huldigd, dan is het ook Vlaanderen's grootste dichter die hier herdacht wordt.

Over de missionaris Van Doorne kon vlug heengestapt worden ; in de homilie, door de E.H. José de Mûele-naere uitgesproken, werd dat aspekt voldoende belicht. Er was een breuk geweest in de vriendschap met Gezelle, maar Van Doorne heeft bekend gefaald te hebben. Zijn bewondering voor de Meester zal met de jaren crescendo stijgen en uitmonden in het neerschrijven van zijn Gedenkboek.

Met welgevallen zal de voorzitter van de Vlaamse Toeristenbond de toerist Van Doorne belichten.

Met kennis van zaken verwijlt Van Doorne bij de kunstschaten van kerken en musea, weet hij ook het natuurschoon te vinden en te beschrijven en tenslotte paart hij het nuttige met het aangename : hij wijdt uitvoerig uit over gastronomische geneugten. Op zeer delikate wijze wist de redenaar ook de rol van de vrouw in het leven van Van Doorne te benaderen. De Engelse bekeerlinge Flora Weld was zijn goevernante te Poeke.

De figuur van A. Walgrave senior, een Poekenaar, werd eveneens in herinnering gebracht, want de bekende biografie "Het Leven van Guido Gezelle" is het werk van zijn zoon priester. Deze heeft meer dan eens een beroep gedaan op Hendrik Van Doorne om de Meester beter te leren kennen.

Het publiek dat op straat opeengepakt stond heeft met volle aandacht en bewondering geluisterd en de hulderede werd dan ook onthaald op een warm en welgemeend applaus.

Slotwoord van dhr. J. Luysaert, voorzitter van de heemkundige kring "Het Land van Nevele".

Beste genodigden,

Mijn slotwoord betekent voor mij, als voorzitter van de heemkundige kring veel meer dan zo'n maar

een formele gewoonte. Over een goede maand vinden gemeenteverkiezingen plaats en na die verkiezingen wordt deze lieve gemeente Poeke in een fusie opgenomen. Met de huldiging van Hendrik Van Doorne eindigt ook een stuk gemeentegeschiedenis voor zijn geboortedorp. Wat dan ? Laat de heemkundige kring Poeke dan vallen ? Deze vraag werd mij de laatste tijd herhaaldelijk gesteld. Ik meen dat nu het ogenblik gekomen is om daarop een klaar antwoord te geven. Bij de stichting van de heemkundige kring werd uitgegaan van de historische eenheid, de baronie Nevele. Al die gemeenten rond Nevele die geheel of gedeeltelijk tot de oude baronie behoorden werden in het werkgebied van de heemkundige kring opgenomen. Zes gemeenten uit dit werkgebied blijven na de fusie verenigd in het nieuwe Nevele : Hansbeke, Merendree, Landegem, Poesele, Vosselare en Nevele. De andere zeven gemeenten uit ons werkgebied gaan in andere fusies over. In welke nieuwe eenheid de gemeenten uit het oude Land van Nevele mogen opgenomen worden, wij laten ze niet los. Aan de historische werkelijkheid kan een ministrieel besluit niets veranderen. Poeke behoorde tot het Land van Nevele en daar willen wij verder rekening mee houden. Wij hopen dat de samenwerking tussen de nieuwe gemeenten en de heemkundige kring even joviaal en gemoedelijk zal verlopen als met de gemeente Poeke. Mijnheer De Mûelenaere, in uw kanselrede hebt u op een bijzondere manier het beeld opgeroepen van Hendrik Van Doorne. Als blijvende herinnering aan Hendrik Van Doorne en aan de zelfstandige gemeente Poeke schenken wij u deze schaal met het gemeentewapen van Poeke. Mijnheer pastoor, u zult later in de pastoorlijsten vermeld staan als de laatste pastoor van het zelfstandige Poeke. Als dank schenken wij u deze schaal. Mijnheer van Overstraeten, de V.T.B.-V.A.B. heeft als laatste twee gedenkplaten geschonken aan het

zelfstandige Poeke. Ik ben blij u deze schotel als dank te mogen overhandigen.

Voor alle inwoners van Poeke eindigen we met de woorden :

Poeke, Poeke duizend werven
komt mij nu die naam weerom.

HENDRIK VAN DOORNE UIT POEKE IN ENGELAND

(Reeds verschenen in Biekorf).

Hendrik Van Doorne overleed op 13 september 1914. Zijn laatste uren werden verstoord door het kanonnen-gebulder van het oprukkende Duitse leger. Zijn dood vond zelfs geen weerklank in Biekorf, dat trouwens na Koornmaand niet meer verschenen was (1).

Na de oorlog hechtten de Gezellebiografen niet veel belang aan Van Doornes verblijf in Engeland. Hun voornaamste inlichtingsbron lijkt wel het bidprentje geweest te zijn en die bron bood maar karige gegevens : "geboren te Poeke den 16 April 1841 en na 36 jaren missionaris in Engeland, overleden te Poeke den 13 September 1914" (1').

De uitvoerigste inlichtingen over zijn priesterwerk geeft Allossery in zijn "Breedere tekstkritische en verklarende aantekeningen" bij G.G.G. : "4 September 1865 wordt hij priester gewijd om 's anderendaags zijn eerste Mis te doen te Poeke. Daarna gaat hij voor eenigen tijd zijne studieën voortzetten te Rome, (in voetnoot : 't Jaar 30. Bijblad van 16 September 1865 kondigt het aan) waar we hem nog vinden in Oogst 1866... In Engeland is hij meer dan 30 jaar werkzaam geweest, eerst als zendeling in Southwark, later bij de familie Weld op West Lulworth. Op het einde van zijn leven kwam hij rusten in zijn geboorteplaats, waar hij overleed". (2)

Nu is het wel zo dat hierin de plaats van de priesterwijding niet vermeld wordt en de opgegeven datum onjuist is, dat Van Doornes activiteiten en verblijfplaatsen in 't bisdom Southwark zo goed als onbekend bleven en de latere werkzaamheid bij de familie Weld op West Lulworth een pure fictie is, en dat "het einde van zijn leven te Poeke" een twaalfstal jaren heeft geduurd.

Daarom deze bijdrage.

PRIESTERWIJDING.

Hendrik K.E. Van Doorne deed zijn eerste Mis te Poeke op 5 sept. 1865.

Dit staat duidelijk op het santje. (3)

Volgens bovenvermelde tekst van Allossery ontving hij de wijding de dag voordien. Dit vonden we verdacht omdat S. de plaats verzwijgt en omdat 4 september een ongewone wijdingsdatum is. De priesterwijdingen te Brugge hadden immers plaats omstreeks Sinksen en Kerstdag. In 1865 was dit resp. op 10 juni en 8 december. (4)

Het gebeurde wel dat studenten uit het Engels Seminarie een tussentijdse wijding in Engeland ontvingen. Dit was o.m. het geval voor Napoleon Nono die op 30 april 1865 in het bisdom Shrewsbury gewijd werd. (5)

Ontving ook Van Doorne de priesterwijding in Engeland, in casu in het bisdom Southwark, waarvoor hij bestemd was ? Een bevestiging konden we niet krijgen in het bisschoppelijk archief in Londen. Niet bewaard, beweerde men. (6)

Meer geluk hadden we in de pastorij te Brixton. Pastoor Charles P. Bailey bewaart er een klein pamflet van zijn voorganger Rev. Bernard Kelly, F.R. Hist. Soc. Titel van het pamflet "Early History of Corpus Christi Church". (7)

Hieruit lichten wij : Some seven years before this (okt. 1880) the Rev. Charles (sic) Van Doorne, Belgian priest, who had been ordained at Melior Street, S.E., by Bishop Grant, August 24st, 1865, and who had served several missions in the then far more extensive diocese of Southwark, came to the Church of the Sacred Heart, Camberwell, as Curate to Canon McGrath".

Deze voortijdige wijding in Engeland kan goed verklaard worden door het feit dat Van Doorne in oktober zijn studie te Rome zou voortzetten. (8)

Maar zowel het vertrek uit het Engels Seminarie als de wijding door bisschop Grant hielden mogelijk verband met de breuk in de vriendschap met Gezelle. Dat het al geruime tijd niet meer boterde tussen Van Doorne en Gezelle vernemen we in de brief die Gezelle aan Van Oye schreef op 24 jan. 1864 en in de brief die Van Doorne schreef aan Van Oye op 5 juni 1864. (9)

We menen bovendien dat dit alles iets te maken heeft met de opvolging van bisschop Malou door Faict sinds 22 sept. 1864. Faict steunde Gezelle, vermoedelijk ook tegen het "progressisme" van Van Doorne. (10) Dit vermoeden wordt nog versterkt door het feit dat Van Doorne het Engels Huldealbum ter gelegenheid van het dubbel jubileum van Mgr. Faict in 1889 niet ondertekend heeft. (11)

Zijn gewezen pastoor, Joseph Charles McGrath, oud-medestudent van Van Doorne in het Engels Seminarie, deed het wel. Zelfs Bonte deed het! Heeft Van Doorne zich niet verzoend met Faict?

EERSTE JAREN AAN DE "SOUTH COAST". (sept. 1866 - mei 1873).

Als student in het Engels Seminarie was Hendrik Van Doorne bestemd voor het bisdom Southwark (Zuid-Londen). Southwark was één van de 12 bisdommen die na het herstel van de hiërarchie in 1850 opgericht werden. Op 19 mei 1882 werd het bisdom Portsmouth (Hants, Berks en Isle of Wight) uit Southwark gevormd.

In het bisdom Southwark was Father Van Doorne werkzaam van 1866 tot 1901 en dit onder vijf bisschoppen: Grant (1851-1870); Danell (1871-1881), Coffin, C.S.S.R. (1882-1885), Butt (1885-1897) en Bourne (1897-1903).

Door het document van Bernard Kelly weten we al dat Van Doorne in 1874 als "Curate to Canon Joseph Charles McGrath" naar Camberwell (Londen) kwam.

Ook dat hij voordien in verscheidene missies werkzaam was. Het opsporen van die "several missions in the then far more extensive diocese of Southwark" vergde heel wat tijd "because the card giving Father Van Doorne's curriculum vitae had been misfiled". (12) De gepubliceerde brieven uit Engeland brachten hierbij weinig opheldering. (13)

Na een jaar verblijf in Rome kreeg hij zijn eerste benoeming voor St.-Leonard. Dit gebeurde op 7 september 1866. Hij werd er directeur van een kleine kloostergemeenschap.

Sint-Leonard ligt op een paar km. van Hastings (Sussex) op de Zuidkust. Die "South Coast" van Dover tot Plymouth noemde Van Doorne "Eene der aangenaamste streken van Engeland". (14)

Dit verhinderde niet dat hij er in de herfst van dit jaar ziek viel en voor zijn herstel naar Poeke teruggekeerde. Daar heeft hij de gansche verzameling "Rond den Heerd" doorgelezen en de "Wel-weter en nog al veelzegger" heeft zich toen met Gezelle en zijn volksblad verzoend. (15)

Toen hij dit schreef vanuit West-Cowes was hij al vijf dagen benoemd te Southampton (Hants). (16)

De enige katholieke missie in de drukke havenstad was toen St.-Joseph, in 1792 opgericht en in 1830 heropgericht. (17)

In Southampton blijft Van Doorne in correspondentie met Gezelle.

Uit zijn bijdragen in RdH blijkt zijn belangstelling voor foklore en archeologie. (18)

Tijdens zijn verblijf aldaar stierven zijn vader en zijn stiefmoeder. (19)

In november 1871 verhuist Hendrik naar Christ Church (Hants), eveneens gelegen aan de South Coast, een 12-tal km. ten Westen van Lymington. De missie van Christ Church was pas in 1866 gesticht. (20)

Voordien hingen de gelovingen van dit kuststadje af van Lymington dat al in 1800 een katholieke

priester kreeg. In die jaren moet de vriendschap van Father Van Doorne met Joseph Weld of the Lodge te Lymington ontstaan zijn. (21)

De ervaren jager, verliefd op paarden en rashonden, was steeds een welkome gast op de Lodge. Hij zou er de kinderen van Joseph Weld, die in de Anglicaanse godsdienst werden opgevoed, tot het katholicisme hebben bekeerd.

Ook later, toen hij in de omgeving van Londen werkzaam was, kwam hij graag enkele dagen op de Lodge doorbrengen. Op 7 nov. 1878 vergezelde hij bisschop Danell die op vormreis met het "spoortuig" uit Londen naar Lymington reed. (22)

VERBLIJF IN DE LONDON AREA.

(mei 1873 - febr. 1901)

In mei 1873 wordt Father Van Doorne directeur van het Zusterklooster te Roehampton, ten noorden van Wimbledon (Londen). De tegenstelling tot het paradijselijke zuiden moet hem wel bijzonder zwaar gevallen zijn. Misschien is het daaraan te wijten dat litteraire activiteiten vooral in die tijd voorkomen. (23)

De belangstelling voor de kloosters had Hendrik van huis meegekregen. Bij de stichting van het klooster te Poeke was zijn vader een der raadgevers. (23') In 1874 trad zijn halfzuster Augusta binnen bij de Zusterkes des Armen. In 1889 bracht Hendrik twee Engelse gezusters binnen in het klooster te Poeke. Alleen Mildred Smithe, geboren te Londen in 1862, zou er als zuster Isabella blijven tot aan haar dood in 1944.

Zijn verblijf bij de Zusters is opnieuw van korte duur. In juni 1874 wordt hij onderpastoor van Canon Jos. Charles McGrath te Camberwell (voorstad van Londen, Surrey). De kerk, toegewijd aan het "Sacred Heart of Jesus" dateerde van 1863.

De pastoor was een oud-studiemakker van Van Doorne uit het Engels Seminarie te Brugge, maar in tegenstelling tot zijn onderpastoor wordt hij door Kelly uiterst conservatief genoemd. Father Van Doorne moet er bij voorkeur werkzaam geweest zijn in Brixton dat toen nog vanuit Camberwell bediend werd. In 1877 schrijft hij al uit Brixton, waar hij pas op 1 juni 1881 als pastoor komt residereren. De missie van Brixton was hem in okt. 1880 toevertrouwd. Toen was er noch kapel noch school en de nieuwe parochie telde amper 75 katholieken. De uitbouw van Brixton zou zijn levenswerk worden. Hij bleef er tot februari 1901. In dit voorstadje betrokken toen nog veel gegoede families hun statige herenwoning. En Brixton lag, hoewel wat meer zuidelijk dan Camberwell, in de onmiddellijke buurt van Londen. Father Van Doorne vertoefde er graag en gemakkelijk in de hogere kringen. Hij was er o.m. goed thuis bij de Londense otorinolaryngoloog James Barry-Ball. Deze bekende auteur van een aantal geneeskundige studies was gehuwd met Clara Weld, dochter van de bovenvermelde Joseph Weld uit Lymington. Tot zijn vriendenkring hoorden ook tal van geleerden en artisten.

MEDESTICHTER EN "VICE-WARDEN" VAN WEALE'S "GUILD OF ST. GREGORY".

Op 3 aug. 1878 was James Waele (1832-1917) uit Brugge naar Londen teruggekeerd. In december van volgend jaar sticht deze ijveraar voor de Neogothiek "The Guild of St. Gregory and St. Luke".

Het doel van de stichting was dubbel :

- 1) de studie van de christelijke oudheid en archeologie bevorderen,
- 2) de christelijke kunst volgens de echte neogothische principes vernieuwen. (24)

James Weale, die zich in 1856 in Brugge was komen vestigen, had in 1863 een dergelijke vereniging

opgericht, nml. de Gilde van St. Thomas en St. Lucas. (25)

Een medestichter van de Londense Gilde was John Bentley, de architect die, in opdracht van Kardinaal Vaughan, de "Westminster Cathedral" zou ontwerpen. (26)

De Gilde telde oorspronkelijk zeven leden onder wie de oudheidkundige Edm. Bishop, de architect J.H. Eastwood, de schilder P.H. Westlake en Father Van Doorne, dit tot "vice-warden" verkozen werd en de enige geestelijke was in het gezelschap. (27)

Hij kon rekenen op de intieme vriendschap van Weale. (28)

Die vriendschap had hij wel aan Gezelle te danken. De intimi van Gezelle waren immers goed bekend met Weale, toen deze nog te Brugge gevestigd was. Zelfs Van Oye, die nooit te Brugge verbleef, vond het als student heel gewoon Gezelle en Weale op hun geplande uitstap naar De Panne te vergezellen. (29)

BOUWPASTOOR.

Die vriendschap met Weale en Bentley bood Van Doorne de gelegenheid om een stout project te ondernemen : de bouw van een grootse neogothische kerk te Brixton. Die uitgestrekte voorstad was "a nest of low Church and dissentery divines". (30)

Voor kerkdienst en onderwijs waren de katholieken tot nog toe aangewezen op Camberwell of Clapham. In 1880 kreeg Father Van Doorne de nieuwe missie toevertrouwd. Het nieuws verscheen in de "Universe" in oktober van dit jaar. Voordien waren er al voorstellen gekomen voor de oprichting van een permanente school. Alle voorstellen werden telkens verworpen door de "short-sighted McGrath". (31)

Te dicht bij Camberwell, oordeelde hij. Maar Father Van Doorne was vooruitziend en ondernemend. In februari 1881 werd een raad van zeven wakkere en ver-

mogende zakenlieden opgericht. Ze zouden een geschikte ligging zoeken voor de nieuwe kerk. In maart vond men een eigendom dat in april onder de hamer kwam, nl. "N° 4, Gwydyr House" ten noorden van de Brixton Road. Father Van Doorne won de raad in van zijn vriend Bentley, die de grootte van het domein één "acre" en de waarde ervan op £ 4.000 - 4.500 schatte. Nu kwam er oppositie van de diocesane overheid. Die liet weten dat er voor zo een dure ligging geen financiële hulp van het bisdom te verwachten viel. Van Doorne besloot dan maar zelf de volledige last op zich te nemen en kocht de eigendom voor £ 2.600. Een kamer in het herenhuis diende als voorlopige kapel. Op vrijdag 3 juni werd er de eerste mis gecelebreerd.

Het aantal katholieken was toen gestegen van 75 tot 500.

In de tuinen van Gwydyr House richtte Van Doorne in juli een "Grand Garden Party" in en liet de kunstschilder Westlake "collecting cards" tekenen. Heel die schoolactie liet hij overigens over aan een groep voorname ladies.

In oktober 1882 kon in Brixton Hill een "Convent School" geopend worden, die toevertrouwd werd aan de "Notre Dame Nuns of Clapham".

Bisschop Coffien, die Danell had opgevolgd, schonk in 1883 £ 50 aan het bouwfonds van Van Doorne, maar schreef hem hierbij : *"You will insist on building a Gothic Church, and I will prevent you"*. (32)

Toch onderhandelde Van Doorne met Bentley op 22 okt. 1884 en liet hem een plan maken voor de kerk en de scholen. De kosten werden geraamd op £ 20.000. Bisschop Coffin stierf op 6 april 1885. Vicaris-Generaal Butt, sinds 29 jan. hulpbisschop, gaf tijdens de vacatuur oorlof om een deel van Bentley's eerste plan uit te voeren. Toen hij bisschop was geworden - hij werd gewijd op 26 juni - stemde hij erin toe dat de kerk desgevallend ook op een ge-

schikter plaats zou gebouwd worden. Bentley had nl. de raad gegeven tot dit doel "Bethel House" met be-
lendende hovingen aan te kopen. Father Van Doorne begon dagelijks met de onderhandelingen en kwam met de eigenaar overeen voor een bedrag van £ 3.550. Op 8 aug. kreeg hij de sleutel van het huis. Op 13 aug. nam hij er zijn intrek en daags nadien droeg hij er de mis op in de voorlopige kapel. Bisschop Butt schonk een lening van £ 2.500 maar stelde als voorwaarde dat Gwydyr House aan de "Notre Dame Nuns" zou verkocht worden. Op 14 juli 1886 legde de bis-
schop de eerste steen van de nieuwe gothische kerk en op 12 juni van het volgende jaar kwam hij een deel plechtig openen. Alleen het oostelijke deel en de linker transept waren zo goed als afgewerkt. Voor die gelegenheid had Father Van Doorne overijld voor de uitruisting gezorgd "a quantity of shop mede Belgian articles". (33)

Het aantal katholieken te Brixton was ondertussen gestegen tot 800. Al de jaren tot aan zijn ontslag in 1901 zou Father Van Doorne besteden aan het col-
lecteren om zijn kerk verder uit te rusten en van de zuidelijke transept te voorzien. De doopvont, geplaatst in december 1888, is "an exact replica in blue marble of an early Gothic one that Father Van Doorne had seen in some Church in his native land", "a really fine piece of ecclesiastical furniture reproduced" door Mons. Zens. (34)

De polychrome zijaltaren waren eveneens "an Belgian production".

De voortvarendheid en eigenzinnigheid van Van Doorne waren niet altijd gunstig. In 1898 viel Bentley ernstig ziek. De pastoor vertrouwde de glasramen van "the choir gallery" toe aan anderen, die slecht werk leverden. Christian Symons stelde voor de kruisweg te schilderen, maar onder bepaalde voor-
waarden. De pastoor kon die evenwel niet aanvaarden. In de herfst van 1900 bood de pastoor zijn ontslag aan. (35)

Hijzelf voelde zich ziek en oud. In februari 1901 hield hij in zijn Corpus Christi Church een afscheidssermoen. Een afrekening. De lening van £ 2.500 was aan het bisdom afbetaald. De kerk was zonder schulden. En voor de schoolbouw had hij de som van £ 2.400 in handen. Kerk en school kon hij gerust toevertrouwen aan jongere krachten. (36) Die jongere kracht was zijn Curate William Curren. Na een aanvankelijke advokaatspraktijk was hij naar het seminarie gegaan. In 1894 kwam hij als curate te Brixton aan en zou Father Van Doorne als pastoor opvolgen. (37)

Hoelang Father Van Doorne na zijn afscheidssermoen in februari 1901 nog in Engeland gebleven is, konden we tot nog toe niet vinden. Van een langdurig verblijf op de Lodge of op Lulworth Castle (bij Warcham, Dorset) na die datum, zijn geen sporen terug te vinden. Winafride de l'Hôpital, die langs haar broer en wellicht langs haar man, met Hendrik Van Doorne goed bekend was, vermeldt alleen dat na diens "departure" zijn opvolger onmiddellijk begon aan de bouw van de transepten en de scholen en dat het werk ongeveer klaar was bij de dood van Bentley in maart 1902. De "additional transept" werd eerst in 1904 in gebruik gesteld. De kerk bood toen plaats voor 450 personen. (37')

Kelly schrijft : "Fr. Van Doorne retired from Corpus Christi in 1900, and returned to Poeke, Looten-Hulle, Belgium, Where he died on September 13th 1914...".

Colonel Jos. William Weld (°1909), eigenaar van Lulworth Castle, ontkent categorisch dat Father Van Doorne ooit als Chaplain bij de Welds dienst heeft gedaan. (38)

Van Doornes verblijf bij de Welds moet o.i. geplaatst worden tussen zijn aanvraag voor ontslag in de herfst van 1900 en het definitieve afscheid van Brixton in februari 1901. Brixton zal hij wel

met gemengde gevoelens verlaten hebben. De katholieke bevolking was, tijdens zijn verblijf in Brixton, meer dan vertiendubbeld. In Londen had hij vooraanstaande vrienden en weldoeners die zijn opvattingen deelden. Maar zijn grote droom was niet verwezenlijkt. Vele gegoede families die er eertijds hun herenwoningen hadden, waren verdwenen. Zoals de meeste voorsteden van Londen zou Brixton stilaan een overwegende bevolking van arbeiders en werklozen huisvesten. Van hen kon men weinig belangstelling verwachten voor de uitbouw van een kathedraalkerk. (39).

Zijn werk zou een onvoltooide symfonie blijven.

Izegem.

J. de Mûelenaere.

VOETNOTEN

- (1) - Het laatste nummer in 1914 eindigde met een levensbericht over een Westvlaamse missionaris die op 1 juli in Oost-Indië overleden was. Het volgende nummer verscheen in Koornmaand 1919.
- Het ABB (necrologie) bewaart een Frans en een Vlaams dagbladknipsel. Hieruit : "De eerw. Heer Van Doorne was ook een verdienstelijk Vlaamsch letterkundige en hield zich in zijn rustjaren als missionaris ieverig bezig met maatschappelijke werken".
- (1') - Het bidprentje geeft zes-strofisch gedicht door Van Doorne gemaakt, een "gedurig gebed van den lijdende". Zie bijlage.
- C. Gezelle zegt enkel "Van Doorne, missionaris te Southwark-London..." (bl. 163).
 - Walgrave vermeldt zijn eerste mis op 5 sept. 1865 (I bl. 320) en "meer dan 30 jaar" verblijf in Engeland (I, 95). In de gezinst-

bellen van Poeke werd immers in potlood bijgeschreven dat hij terugkeerde in 1896 of 1897.

- (2) Jub. G.G.G., bl. 117.
- (3) De tekst van het santje is een driestrofisch gedicht.
De dubbel vocaalspelling met "as" en "y" verbaast wel enigszins bij iemand die zich anders graag voor progressief uitgaft.
- (4) Acta Episcoporum (Mgr. Faict). Op 10 juni werden Dobbelaere, Lootens en Limpens (bisd. Gent) gewijd, op 8 dec. Martens (bisd. Gent).
- (5) Allossery I, bl. 322.
- (6) "I regret to say to have been unable to find any record of Father Van Doorne's work in the Diocese". Brief van Rev. J.M. Gettrich, vice-chancellor, van 2 sept. 1969. Als Oostvlamingen komen Van Doorne, Limpens en Martens niet voor bij de Westvlaamsche Zendingen van Allossery.
- (7) Dit pamflet bestaat uit twee afzonderlijke vellen papier (Blotters). Het is niet gedateerd, maar werd gedrukt in 1934, na de dood van acteur John Anstey (sept. 1933) en voor de dood van aartsbisschop Bourne (1 januari 1935), beiden vermeld in de tekst. Over de Corpus Christi Church in Brixton handelen we straks.
- (8) Van Oye had het nieuws al vernomen omtrent maart (?)/1865 : "het ging bijzonderlijk om redens van gezondheid" Jub. Br. I., bl. 156. "'t jaar 30" had zijn afreis al aangekondigd in het Bijblad van 16 september.

- (9) Zie onze bijdrage "Hendrik Van Doorne van Poeke" in Album Antoon Viaene, bl. 187 ss. In zijn roman Jan Van Noorde schrijft hij dat zijn vader samen met Adolf Bartels hevige aanhangers waren van Lamennais. En in een antwoord aan Eug. Van Oye schrijft hij nog op 5 december 1908 dat ook hij de veroordeling van Lamennais betreurt. Maar hij voegt erbij dat het meer stichtend geweest ware indien deze na de veroordeling had gehandeld zoals zijn vrienden Lacordaire en Montallembert.
- (10) Zie ons bijdrage : De verhouding Gezelle-Faict aan de vooravond van de stichting van Rond den Heerd. Biekorf, extra nummer nov. 1965.
- (11) A.B.B. (Archief Bisdom Brugge) Map B 293.
- (12) Brief van J. McGettrich, chancellor, Archbishop's House London, 26th July 1971. Uit de bewaarde "Directory's" en andere documenten kon eindelijk een nieuwe steekkaart ingevuld worden. Onze dank aan de archivaris voor zijn medewerking.
- (13) RdH 1868, bl. 87, brief van 20 's jaars 1868 uit West Cowes (Isle of Wight) ; 1869, bl. 256, brief van 24 juni 1869 uit Southampton ; 1869, bl. 287, brief uit Hampshire 25 juli 1869 ; 1877, bl. 393, brief uit Brixton van 18 okt. 1877. De aangeduide plaatsen zijn onvolledig en misleidend. Van Doorne werd nooit benoemd op het eiland Isle of Wight. In 1877 was hij nog steeds "curate" te Camberwell.
- (14) RdH. 1879, bl. 19.

- (15) Rdh. 1868, bl. 87, Brief van 20 jan. 1868 uit West Cowes (Isle of Wight). Hendrik schrijft dat hij ziek viel "over eenige maanden".
- (16) Southampton, hoofdstad van Hampshire (Hants) gelegen op de Southampton Harbour. De Engelse zeehaven ten noorden van het eiland Wight, waarvan West Cowes in de meest noordelijke punt ligt. Southampton zou in 1882 behoren tot het nieuw opgerichte bisdom Portsmouth.
- (17) De huidige St.-Jozefskerk in de Bugle Street werd gewijd op 23 september 1911.
- (18) RdH. 1869, bl. 287, brief van 25 juli over St. Christoffel in de kerk van Evergem. Later schrijft hij over de opgravingen van Georges Smith in Babylonië. Rdh. 1874, bl. 225.
- (19) Johannes Van Doorne (Poeke 2 maart 1805 - Poeke 22 april 1870). Justina Van de Velde (Evergem 24 april 1809 - Poeke 11 febr. 1878). Tijdens zijn vakantie in 1870 schonk Hendrik 500 fr. voor een jaargetijde voor zijn vader en diens beide (!) echtgenoten. De stichtingsakte van 19 okt. 1870 komt van "Priester Henri Van Doorne gedomicilieerd te Poucques en verblijvende te Southampton". Die akte laat vermoeden dat Hendrik na de dood van zijn vader in het bezit kwam van het ouderlijk huis en in 1865 gewijd werd ad titulum patrimonii.
- (20) Immaculate Conception and St. Joseph, Purewell Street.
- (21) Over de Welds : zie bijdrage miss Flora Weld.

- (22) De bisschop, bij wie Van Doorne kort voordien nog aan tafel zat, had hem voorgesteld "een paar dagen" bij de Welds te verblijven in Lymington "op de boorden van New Forest" RdH. 1879, bl. 19.
- (23) De meeste gedichten, voor een deel herwerkingen van oudere gewrochten, komen voor in de jaargangen van RdH. 1873 tot 1879, terwijl zijn drielijge roman "Jan Van Noorde" in 1881 verscheen. Ook later blijft Van Doorne trouw aan de Muse. In zijn brief van 2 mei 1887 aan Gezelle lezen wij : Ik dichtte nog somtijds een dichtjen 't zij Vlaamsch of Engels en Hugo (Verriest) die hier overeenige dagen binnen getorten kwam, was er nog content van. Nog in 1905 stuurt Van Doorne zijn verzen op naar Van Oye ter beoordeling. Brief van 13 maart 1905 Van Doorne aan Van Oye. Een beschrijving van Jan Van Noorde kan men lezen in Het Land van Nevele, sept. 1974, blz. 87, bijdrage van J. Van de Castele. De katholieke missie van Roehampton was pas in 1869 gesticht. De huidige kerk dateert van 1881 (wijding op 24 juli 1883).
- (23') Levensschets van Eerw. Moeder Vincentia, stichteres van de Zusters van de H. Vincencius à Paulo, Handschrift bewaard in 't klooster te Poeke.
- (24) Winefride de l'Hôpital, Westminster Cathedral and its Architect, Hutchinson and Co, 1919, dl. II, bl. 664. Winefride was de zuster van de architect John Bentley. Was haar echtgenoot een artiest uit België ?

- (25) Weale had in Londen eveneens in 1879 een soort Sint-Lucasschool opgericht, naar het Gentse model van Bethune.
Over deze gilden en scholen in België en Buitenland : zie Jos Uytterhoeven, Baron J.B. de Bethune (1821-1894) en de Neogothiek, in Hand. Koninkl. Geschied- en Oudheidk. Kring van Kortrijk, 1965, bl. 3-101. In zijn biografie ontbreekt zeker het werk van Winefride de l'Hôpital.
- (26) In zijn huis in de John Street hadden geregeld de vergaderingen plaats. De gegevens uit het werk van Winefride de l'Hôpital werden niet verwerkt en ontbreken ook in de bibliografie van Arthur McCormack, M.H.M. Cardinal Vaughan, London 1966.
- (27) "The Guild possessed one clerical member, the Rev. Hendrik (sic) Van Doorne, a Belgian priest... Father Van Doorne was elected vice-warden of the new body, the first warden was the late Sir Stuart Knill, sometime Lord Mayor of London" W. de l'Hôpital, o.c. bl. 664-665.
- (28) W. de l'Hôpital noemt Weale "the learned antiquarian and authority on Flemish art, and intimate friend of Father Van Doorne's"/bl. 410.
"Hij (Weale) is mijn gebuur en komt van tijd tot tijd, en niet dat ik er 't gers van de zulle niet en loop, en zoo zijnen kostelijken tijd niet en verspeel, zijn wij beste vrienden", schrijft Van Doorne op 2 mei 1887 aan Gezelle.
- (29) Jub. Br. I, bl. 134. Brief van Van Oye van 22 mei 1863.

- (30) Kelly, o.c. eerste blad.
- (31) Kelly, o.c. eerste blad.
- (32) W. de l'Hôpital, o.c. dl 2, bl. 411.
- (33) W. de l'Hôpital, o.c. dl 2, bl. 414 en volgende. Plan en afwerking worden door de auteur uitvoerig beschreven. Een groots opgevatte kerk in "Early Decorated Style". De binnenste lengte bedraagt 142 voet, de breedte in de transepten 88 voet, het middenschip zou 98 voet lang, 30 voet breed en 46 voet hoog zijn. De toren zou 127 voet hoog zijn ; met de spits 190 voet.
- (34) Eerste citaat van de l'Hôpital, o.c. bl. 418 ; Tweede citaat uit Kelly.
- (35) Opeenvolgende sterfgevallen in de familie waren daar wel niet vreemd aan. Zijn zuster Maria-Josepha en zijn broer Alfons waren overleden in 1896 ; Sepke (Petrus-Josephus) in 1897. Het volgende jaar viel Bentley ziek. Alleen Augusta, die als Zuster Noemi-Joseph opeenvolgens in Engeland en Ierland verbleef, was nog in leven.
- (36) Kelly, o.c. tweede blad.
- (37) In nov. 1888 had de pastoor zijn eerste "assistent priester" gekregen. Een zekere Whitebread die enkel drie weken bleef. Na een "chequered career" zou hij te Rome sterven omstreeks 1911. Van 1908 tot 1913 was Karel Kimpe werkzaam te Brixton (Allossery I, 313-314) Karel Kimpe : °Kortemark 1834 - †Brixton 1913).

- (37') Zie J. Van de Castele, Hendrik Van Doorne :
de Poekse Gezelle-discipel in Het Land van
Nevele, sept. 1974, blz. 84-86.
- (38) Brief van 3 dec. 1969, geschreven door Jos.
Weld - Lulworth, Wareham, Dorset.
- Father Van Doorne was never Chaplain at
Lulworth, but as far as I know was Parish
Priest at Lymington, then moved to Christ
Church (Hampshire).
 - He was a friend of my Grandfather Joseph
Weld, who lived at the Lodge, Lymington
Hants.
- (39) Een bronzen plaat bij de ingang van de kerk
vereeuwigt de naam en het werk van Father
Van Doorne. Kelly, o.c. bl. 2.

BIJLAGE.

(Uit het archief *Eugeen Van Oye*, centrale bibliotheek R.U.G.).

© Weer, Weer aanbode

" U " gecrepen

D. O. M.

†

Wier zaliger
van Weer. Weer
gedachtenis

Hendrik K. E. Van Doorne

geboren te Foecke den 16 April 1841
en na 35 jaren
missionaris in England,
overleden te Foecke den 13 September 1914.

<p>Beere Ged wees mij aedulsia Eenen armen jondaar, Ach! Dieu Gij keeren menigvuldia Uel van schande, schamite en schuldia, Diep in 't slijk der jende sacht. Uit die diepten roep ik, Beere, Beere Ged heb medelijni; Laat Uw bert van mij niet keeren Die 't joo bitter jon bekeeren, Misset Gij strenge Rechter jon!</p> <p>Uit mijn jeldruk leed aanschouwen Die U om aenase smeek, Jes bed niet als wij bereuven Dat Gij ons van " vast betrouwen " En " stredend Beere " spreekt.</p>	<p>ik Jou hier jondaar vior uw voeten Zuechtend om berrubertubeld; Leet mij joo mijn jenden boeten, Dat ik U als kind maad aroeten Op de jaul der Eeuwiaheid! Bijst dan immer bij U wonen Zonder jons' of kwaad te doen, Zwoud, prijens voor Uw freon, en Zillerhande liefs' betoonend Om 't verleden te verdeen.</p> <p>Woezet Jesa leet mij hebe en Wied die unen Ged Zeen aan Dat Bij, die te Canal, de: d den Wunden winn als beest eptreden Wij esk wilt' in ainst ontvian.</p> <p style="text-align: right;">(Gedrukt gebed van den lijdenel.)</p>
---	--

R. I. P.

mine efem.

Uit de diepten heb ik tot

Bedprentje van H. VAN DOORNE.

**Links H. Van Doorne, op de achtergrond vader Hulin,
tweede rechts Flora Weld.
(Uit het archief van *G. Hulin de Loo*, Centrale Bibliotheek R.U.G.).**

MISS FLORA WELD TE POEKE

Het werd Father Van Doorne blijkbaar kwalijk genomen dat hij te Poeke, waar hij op gevorderde leeftijd teruggekeerd was, een Engelse miss als goevernante in huis nam. Zoals het wel gebeurt groeit de achterdocht naarmate de verdachten minder gekend zijn en de geruchten van verder komen.

Fama crescit eundo ! (1)

Streuvels wist - zo schrijft hij - dat zijn kozijn Caesar pastoor Vandoorn (sic) verhinderd heeft met hem in betrek te komen. (2)

Toch heeft hij het over "pastoor Vandoorn - de oudleerling van Guido Gezelle - die uit Amerika teruggekeerd naar Poucke, zijn oude geboorteplaats, was komen rentenieren...en een beeldschone, jonge Engelse miss-gouvernante of huishoudster had meegebracht". (3)

Het is duidelijk dat die niet genoemde, niet bekende en wellicht niet gekende miss, de bovenvermelde Flora Weld was. "Juffrouw Flora" zoals ze in Poeke en Ruiselede nog vernoemd wordt. De mensen die haar gekend of gediend hebben zijn oud. Hun herinneringen van vóór de eerste wereldoorlog zijn grotendeels uitgewist of verward. Zij komen hierop neer : Paster Van Doorne is naar Poeke komen wonen na de dood van zijn broer Alfons, juffrouw Flora is toen meegekomen en is lang te Poeke blijven wonen na de dood van de paster. Om dit te verklaren moet de legende ontstaan zijn dat Van Doorne, na zijn verblijf te Brixton, bij de familie Weld op West Lulworth werkzaam is geweest. (4)

Zoals we in een vorige bijdrage hebben geschreven heeft Hendrik Van Doorne in februari 1901 zijn afscheidssermoen te Brixton (Engeland) gehouden. Zijn broer Alfons, die na het huwelijk van Sepke

(1872) in het ouderlijk huis was blijven wonen, verhuisde naar Lotenhulle op 27 september 1893. (5) Zijn meid, Emelie Dewitte uit Moerkerke verliet het huis pas op 14 aug. 1895. Het huis werd daarna als voorlopig vakantieverblijf voor Hendrik ingericht en wellicht al vóór 1901 opgehouden door zijn meid Prudentia Lamiroy uit Heurne. (6)

Hendrik is zeker niet voor februari 1901 naar Poeke teruggekeerd. Op 11 nov. 1902 schrijft hij aan Van Oye dat hij terug is uit Ierland en nu voor goed in Poeke is. Van een reis naar of een verblijf in Amerika hebben we niets teruggevonden.

Flora Weld, rentenierster, werd pas op 30 jan. 1909 te Poeke ingeschreven. Haar komst was toen zeker wenselijk. Hendrik leed aan de lever en kon blijkbaar moeilijk zijn meiden besturen. (6') Tussen 1901 en 1909 had hij er niet minder dan 8 zien vertrekken. Soms had hij er twee, soms één, soms niemand. Ene is er 5 dagen gebleven (indien we de inschrijving in de gezinstabellen mogen geloven).

Juffrouw Flora was gesproten uit een oud geslacht van landadel. De eigendom van de Welds of Lulworth strekte zich uit "over 10.000 (tien duist) hectaren lands, waarop 8 parochiën en steden gevestigd waren". Aldus Hendrik Van Doorne in een schrijven aan Eugeen Van Oye. De brief, gedateerd op 8 dec. 1908, is een antwoord op gevraagde inlichtingen nopens de familie van Flora Weld en bevat o.m. een late oprisping van wrevel over de kerkelijke veroordeling van de vereerde Lamennais. Hier de aanvang : "De Kardinaal Thomas Weld was, inderdaad, eerst getrouwd. Hij had een eenig kind, eene dochter. Zijne vrouw was eene Clifford, dochter meen ik van Lord Clifford. De dochter van Thomas Weld trouwde ook met eene Clifford. Daardoor zijn de Welds & Cliffords verwantschaft. Als Thomas Weld,

na de dood van zijne vrouw, priester wierd, gaf hij het kasteel van Lulworth aan zijnen volgende broeder (de dochter kan niet erven). Die broeder was Miss Flora Weld's grootvater. Zij is op het kasteel van Lulworth geboren en heeft er een deel harer jeugd doorgebracht. Verdere inlichtingen zal ik U mondeling mededeelen, omdat die bijzonderheden te veel plaats zouden beslaan. De familie Weld heeft verscheide maal met den tijd van hoogsten edeldom beloond geweest, maar 't is eene overeenkomst onder hen van nooit geen tijtels aan te nemen, omdat hun naam "Weld of Lulworth" hooger & ouder is dan de beste tijtels van het land. (...) Juffrouw Flora's vader was de derde zoon en daarmede - De familiegoederen aan de oudsten zoon gehecht blijvende, deelen de jongere telgen maar mede in 't gene de ouders gedurende hun bezit sparen - en daarmede, zag ik (,) is zij maar in bezit van eene treffelijke leefte. Want zij is dus maar een jonger kind van eenen jongeren zoon !...". (7)

In menig opzicht verschilde Juffrouw Flora van Father Van Doorne. Het verschil van opvattingen blijkt wel uit hun lectuur. Juffrouw Flora was geaboneerd op de Times, hij op de Daily News. Bewust van haar adellijke afstamming zal Flora wel de partij van de Tories goedgezind zijn geweest. Hendrik, eerder democratisch van opvatting en vurig bewonderaar van Manning, was op politiek gebied de liberale Whigs genegen. Veel van zijn parochianen in Brixton waren trouwens uitgeweken Ieren en zijn eigen zuster was lange tijd religieuze in Ierland. Toch konden paster Van Doorne en Juffrouw Flora best met elkaar opschieten. Voor haar was Father Van Doorne de priester die mee had gewerkt aan de bekering van haar land, de intieme vriend van haar vader en de leidsman die nu zelf hulp behoefde.

Voor hem was Miss Flora een geestelijk kind, een voorname en zeer gecultiveerde, hoewel minder goede vrouw die de luister van zijn geslacht verhoogde en hem verlostte van de huishoudelijke zorgen. Beiden, vooral Flora, onderhielden goede betrekkingen met de plaatselijke aristocratie. Juffrouw Hulin de Loo kwam geregeld op bezoek. Juffrouw de Nieuport en Juffrouw Pycke de Peteghem waren welkome gasten. (8)

Tijdens de zomermaanden ontving Juffrouw Flora heel wat landgenoten. De gezinnen van haar zuster en broer. En een zekere Juffrouw Rosalie, een rijke en vrome vrouw uit Dublin, die elke zomer een ganse maand te Poeke verbleef.

Juffrouw Flora regelde het werk van de boven- en keukenmeid, die haar best mochten. Zij had wel haar eigenaardigheden en sprak gebrekkig Vlaams, maar ze was vroom, voornaam, geleerd en goed. De keukenmeid moest de geiten verzorgen en de melk karnen, want Mijnheer Henri en Juffrouw Flora gebruikten alleen kiemvrije geitenboter. Voor de meiden kocht Flora goede "boereboter". Zijzelf verzorgde de rashonden, steriliseerde alle groenten en maakte allerhande zalven. "Ik mezelf ben maar arme mens, niet adellijk Juffrouw Isabelle" zei ze dan, of "Kijken, mijn vriend, gij heb geen verstaan".

De kanker waaraan Mijnheer Henri leed, baarde met de jaren meer en meer zorgen. In de lente van 1913 is hij voor de derde maal in Londen voor onderzoek en behandeling. "...onder de X stralen, ten onderzoeken, gebonden gelegen. Den electricen spiegel in mijn binnengewanden gehad en eindelijk aan radium's werking overgeleverd geweest voor 48 uren" schrijft hij op 25 mei 1913 aan zijn oude vriend Leopold Slosse, wie hij om enkele ontbrekende nummers van

"De Geitenboer" verzocht voor zijn collectie van "Geitenletterkunde in Vlaamsche taal". "We houden hier vijf melkgieten" en "eene dienstdoende bok" en verder "'k houde mij 't hoope met geitenmelk". (9)

Kortelings voordien moet Slosse om bidprentjes gevraagd hebben. Hendrik antwoordt : "dat bestaat niet meer in den 'zerkenskens trant'". (10)

Maar in september 1914 kreeg Slosse "twee doodsbeeldekens met de bedonking en wedergroeten van Juffrouw Weld, die haren geestelijken Vader met aller grootste zorg, zowel onder geestelijk als tijdelijk opzicht, heeft opgepast". (11)

Van Doorne was overleden op 13 september. Het Duitse leger was in aantocht. Het doodsbericht was alleen verschenen in "Le Bien Public". De weinig overlevende collegevrienden vernamen het droeve nieuws pas na de begrafenis. Op 18 september - de dag van de begrafenis - meldde Flora Weld aan Eugeen Van Oye het afsterven van "the best & truest friend any one could have". (12)

Op 2 oktober volgde een tweede brief : "All the library is here & the artistic objects & they will not be sold. Is there any book you w(oul)d like as a souvenir ? Those of Gazelle (sic) are however to be given to his Cousin". Deze kozijn was Emile Justin Landrieu, notaris te Gent (1847-1920).

Hij erfde alle goederen behalve het notarishuis met inboedel, dat aan Juffrouw Weld gegeven werd.

Na de dood van Mijnheer Henri bleef Juffrouw Weld met haar twee meiden te Poeke wonen. En deze vreemde vrouw wist er tijdens de oorlog de achting en de genegenheid van de bevolking te winnen. Elke dag maakte zij een grote ketel soep klaar voor de armen. Zij bleek een uitstekende ziekenverpleegster te zijn, die nu nog meer zalven maakte en

niet bang was de typhuslijders te bezoeken en te verzorgen. De vijf melkgeiten en acht "biebuiken" kwamen behoeftigen en zieken ten goede. (13)

Van de bezetters kreeg de Engelse miss heel wat last te verduren. Elke week moest zij zich aanmelden in de Commandantur te Deinze. Ze ging er te voet heen en terug over Vinkt en Zeveren. Tegenover de bezetters wist die moedige vrouw haar man te staan.

Ondertussen hield ze de gedachtenis van Father Van Doorne in eer. De huiskapel, waarin hij elke dag de mis had gecelebreerd, was het voorwerp van haar bijzondere zorg. Elke morgen, als ze terugkeerde van de kerk, kwam ze er bidden bij het beeldeke van O.L.Vrouw van Goemaere. (14)

Na de oorlog is Miss Flora geregeld naar Engeland teruggereisd. Ze bezocht ook enkele malen Zuster Noëmi (Augusta Van Doorne) die tot aan haar dood in Waterford (1929) verbleef.

In 1928 heeft zij de Gezellepapieren en andere documenten in een viertal dozen bij François Xavier Landrieu gebracht. (15)

Die dozen bevatten o.m. het Gedenkschrift van Hendrik Van Doorne, de eerste uitgave van de eerste dichtbundels, documentatie voor Kerkhofbloemen, gelegenheidsverzen van Miss Weld, de reisgids van 1904, een oud verlucht devotieboek.

De Gezelledocumenten gaf François Landrieu op 24 april 1938, enkele dagen voor zijn intrede in de St.-Andriesabdij, aan zijn vriend Kan. Cesar Van Kerkhove, met opdracht die aan het Gezellemuseum te bezorgen. (16)

Dit laatste gebeurde in oktober 1949. (17)

De eerste dichtbundels, een exemplaar van de reisgids en het oud devotieboek nam hij mee naar de adbij.

Ondertussen was Miss Flora zelf beginnen sukkelen. Een kwaadaardig kropgezwel maakte een ingrijpen nodig van Dokter De Schrevel te Brugge. Ziek en gehandicapt keerde zij eindelijk voorgoed naar Engeland terug, waar ze in het ziekenhuis van Lymington werd opgenomen. Ze nam de schoonste meubels mee en het legendarisch beeldje van O.L.Vrouw van Goemaere. (18)

Voordien had ze het huis en de tuin verkocht aan het klooster. Dit gebeurde op 31 juli 1934. (19) Moeder Overste had gevraagd de boomgaard, gelegen achter de tuin van het klooster, aan haar te verkopen. Juffrouw Flora had daarop geantwoord : "Klooster niet bogaar koop, maar al koop". In opdracht van Flora's erfgenamen kwamen de resterende meubels en curiosa onder de hamer. Een deel daarvan werd aangekocht voor het Museum van Deinze. Dit gebeurde, zeggen de mensen te Poeke, in 1935, op de dag zelf waarop Miss Flora overleed. (20)

Het stoffelijk overschot van Flora Weld werd in de familiekleder te Lulworth bijgezet. (21)

Izegem.

J. de Mûelenaere.

VOETNOTEN

- (1) H. Van Doorne. Jan Van Noorde, II, bl. 86, vrij naar het bekende vers van Vergilius, Aeneis IV, 175, of minder vrij : "Fama vires acquirit eundo !".
- (2) In de briefwisseling C. Gezelle - Hendrik Van Doorne (Gezellemuseum) wordt "de goede Jèfer Flora" zelden vergeten. Caesar laat haar danken "om haar laatste bereidwillig en welgeko-

men brief met de adressen". Hij stuurt haar boeken terug : "Italie des romantiques" en "Mireille - Confessions of a Wife" een dagboek geschreven door Mary Adams, een Amerikaanse (brief van 19 jan. 1904).

De briefkaarten die volgden eindigen trouw met een "besten, hartelijken of minzamen groet aan beide(n)". In de brief van 12 maart verbreekt hij zijn "mutisme à l'égard de la bonne Miss Flora..." en schrijft : "je n'y tiens plus, mes grandes et sincères amitiés à elle s.v.p. une bonne poignée de main de loin ; j'aurais depuis longtemps crié, si elle pouvait l'entendre "Where are You ?" and you ? dira-t-elle... En bien me voilà, comme toujours...".

De groeten en vriendschapsbetuigingen laten vermoeden dat Miss Flora gedurende de eerste maanden van 1904 tijdelijk te Poeke verblijft en wijzen op een bekendheid van langeren datum. We weten dat C. Gezelle als supply dienst heeft gedaan bij de familie Weld te West-Lulworth. Maar dit was pas in sept. 1905. (zie voetnoot 4 en 7). Heeft Caesar pastoor Van Doorne of wellicht Miss Flora verhinderd met Streuvels "in betrek te komen" ? Heeft Caesar zelf Miss Flora gedurende die periode ontmoet ? Einde januari 1904 heeft Van Doorne hem te Kortrijk een bezoek gebracht in verband met de uitgave van zijn reisgids. In de niet gedateerde brief waarin hiervoor dank gezegd wordt, wordt Miss Flora niet vernoemd. In zijn postkaart van 19 februari waarin Caesar schrijft : "Verwacht mij niet meer vóór Paaschen" wordt evenmin van haar een vermelding gemaakt.

- (3) Stijn Streuvels, Kroniek van de familie Gezelle, 1960, bl. 85.

- (4) Allossery in Jub. G.G.G., bl. 117. Die legende is wellicht te danken aan het feit dat Caesar Gezelle als supply in West Lulworth verbleef en vandaar met een geschreven idylle naar huis kwam. Zie Streuvels, Kroniek van de familie Gezelle, bl. 75.
De kapel in West Lulworth is de eerste katholieke kapel die na de Reformation in 1786 in Engeland gebouwd werd.
- (5) Joseph Van Doorne (1845-1897) huwde te Aalst met Clementia Van Wichelen uit Lokeren. Dit gebeurde in 1872. Hij ging in de Knokstraat nr. 25 (nu 38) wonen.
Over hem in een afzonderlijke bijdrage.
Alfons (15 nov. 1849-14 nov. 1896) huwde op 20 augustus 1881 te Aalter met Maria Camilla Leonie Goeminne (°11 mei 1863). Alfons, eigenaar, werd verkozen tot gemeenteraadslid op 26 okt. 1875, aangesteld tot schepen op 7 februari 1885 en tot burgemeester op 25 mei 1887. Hij gaf zijn ontslag op 10 oktober 1893 na zijn benoeming tot notaris te Lotenhulle.
Alfons moet een beschermer geweest zijn van de kantschool van Lotenhulle. Op een ongedateerd naamkaartje wordt hij "wegens kantwerken" aan de Kortrijkse handelaar in kant Achille Croquison aanbevolen door Gezelle "een oudere vriend van beiden". Lissens, Gezelle Briefwisseling 1, Antwerpen 1970, bl. 41.
- (6) Tussen 14 augustus 1895 en 1900 wordt geen meid vermeld in de gezinstabellen. Prudentia Lamiroy werd in de gezinstabellen vanaf 1901 niet ingeschreven. Te Heurne werd zij afgeschreven op 31 oktober 1900 voor Gent (Stadhuisarchief Oudenaarde). Ze wordt te Poeke afgeschreven op 17 augustus 1903, datum waarop ze naar Brussel vertrekt. Prudentia (Heurne

28 okt. 1863) was verwant met Mgr. Lamiroy,
die te Heurne op 19 augustus 1883 geboren is.

(6') Van Oye was zijn behandelende geneesheer, nadat hij op 1 juni 1905 voor onderzoek bij Dokter Pullar in Londen geweest is. In een brief van 16 mei 1909 aan Van Oye klaagt Van Doorne erover dat juffer Weld schaars thuis is en wederom weg is naar Londen.

(7) Flora Mary Weld werd geboren te East Lulworth (Dorsetshire) op 26 mei 1861 als dochter van Joseph of the Lodge en Flora Rodeliffe. De Welds stommen af van Thomas Weld of Lulworth (1750-1810).

Thomas studeerde te Dowaaï en te Brugge en schonk in 1794 Stonyhurst Hall aan de Jezuiëten die na hun uitdrijving uit België naar Engeland terug waren gekeerd. In het beroemde college van Stonyhurst zouden alle Welds hun humaniora doorlopen. Omstreeks 1800 kocht Thomas Chidock Castle aan de Arundelles.

a) Thomas Weld had 8 kinderen, waarvan vier zonen :

- Thomas, de oudste, werd priester en werd in 1829 tot Kardinaal verheven.
- Joseph, de tweede zoon, erfde aldus Lulworth Castle (bij Wareham, Dorset).
- Een derde zoon kreeg Leagram Hall (bij Preston, Lancs).

Bij John Weld of Preston logeerde Canon Pieter Benoit uit Kuurne, toen hij in 1847, als pionier van de missionering in Engeland, naar Manchester vertrokken was. Walter S.J., van de Welds of Preston, was van 1924 tot 1929 rector van Stonyhurst. Het Preston House werd enkele jaren geleden herbouwd.

- De jongste zoon kreeg Chidock Castle (West Dorset). Sir Frederick Weld of Chidock werd in 1881 goeverneur van Singapore. "Sint Jozefs Leere" van Gezelle hebben we aan hem te danken (cfr. Hand. Emulation, CV (1968) bl. 169).
- b) Joseph Weld of Lulworth had drie zonen.
- Edward Weld of Lulworth, van wie de mannelijke lijn uitstierf.
 - Thomas Weld of Ince Blundell Hall (Lancs), van wie eveneens de mannelijke lijn uitstierf.
 - Joseph Weld of Lodge, die woonde op zijn buitenverblijf te Lymington en een boezemvriend werd van Father Van Doorne. Zijn dochter Mary huwde met de wenduinnaar John Vaughan of Courtfield (Herefordshire) (°1808-1880), vader van Kardinaal Herbert Vaughan (°1832) die in 1848, na zijn studies in Stonyhurst, in het Jezuiëten-college te Brugelette bij Mons verbleef.
- c) Joseph Weld of the Lodge (Lymington) had drie kinderen :
- Flora Mary Weld (1861-1935) die naar Poeke overkwam.
 - Clara die huwde met dokter Bary-Ball (+2 oktober 1926).
 - Henry Joseph gehuwd met Mary Bowring, wiens tweede zoon Kolonel Jos. William (°1909) als enige mannelijke nazaat van Joseph Weld of Lulworth, Lulworth Manor in West Lulworth (bij Wareham) erfde. "Who's Who" van 1952 vermeldt nog 9 mannelijke Welds, allen afstammelingen van de Welds van Preston, van de Lodge en van Chidock.
- De domicilie van Flora Weld vóór haar verblijf te Poeke, was Kensington (London).

- (8) a) Dr. Hulin uit Gent was de schoonbroer van Martinus Carolus Van Doorne-Blomme die in 1807 als notaris te Lotenhulle overleed. Deze laatste was oom van notaris Jan van Poeke.
- b) De markgraven Preud'homme Dailly van Franse afkomst hadden "het groot kasteel" bewoond. In de zeventiger jaren moesten zij hun prachtig domein verkopen aan baron Pycke de Pe-teghem van Oud-Moregem. Zijzelf gingen wonen in "het klein kasteeltje" dat ze in de Knokstraat lieten bouwen. Markgravin Preud'homme Dailly, Juffrouw Isabelle de Nieuport was de grote weldoenster en wereldlijke moeder van het naburige klooster. De tuin van de Van Doornes paalde zowel aan die van het klooster als aan die van Juffrouw Isabelle.
- (9) Brief van 25 mei 1913. A.B.B. necrologie. In een brief van 7 april 1913 aan Van Oye schrijft Van Doorne dat hij nu volledig in de handen is van Dokter Ball in Londen. Hij is gedurende vier weken voor bestraling in Londen geweest.
- (10) Ongedateerde brief. Postmerk 20 (?) mei 1913.
- (11) Brief van pastoor Fr. Macharis aan pastoor Slosse van 26 sept. 1914. In de brief schrijft de pastoor van Poeke aan de verzamelaar Slosse "er zal niets verkocht worden, noch roerend, noch onroerend". A.B.B. necrologie. Fr. Macharis (°Denderbelle 22 oktober 1863-Poeke 17 sept. 1934). Pastoor te Poeke sinds 1912.
- (12) De bovenvermelde brief van Van Doorne en drie brieven van Flora Weld aan Van Oye worden bewaard in de bibliotheek van de R.U.G. Een fotokopie werd ons bezorgd door J. Van de Cas-teele.

(13) Die "bijenkorven" liet zij in de zomermaanden overbrengen naar de boekweitvelden op de hoeve te Ruiselede, waar mijnheer Hendrik vroeger tijdens zijn jaarlijkse vakantie kwam rusten en jagen. Hierover meer in een volgende bijdrage.

(14) De huiskapel was ingericht op een voutje in de annex van het huis. Op die plaats werd later de Gezellekamer gebouwd. O.L.Vrouw van Goemaere (goede mare) had Hendrik in het kasteel gekregen. De bekomen gunst, dank zij het vertrouwen in dit beeld, heeft o.i. de grondgedachte van de roman "Jan Van Noorde" geïnspireerd.

Veel realia hebben we vernomen van de overlevende getuigen :

- Irma Boute (°Bellem 11 mei 1895) nu weduwe Jos. Van de Castele, wonende te Ruiselede. Zij was van 10 juli 1915 tot 22 nov. 1919 keukenmeid naast Maria Cornelis. Deze laatste werd op 15 nov. 1915 te Poeke ingeschreven en pas op 26 juni 1935 afgeschreven. Zij vertrok toen naar Lotenhulle. Irma Boute verving Irma De Vlieger, dochter van de boswachter van Van Doornes bos te Aalter. Haar schoonzuster, weduwe Achiel De Vlieger-Blondeel woont nog te Aalter.
- Cyrilla Van de Weghe (°Ruiselede 1902) nu weduwe Leon Maes, wonend te Ruiselede. In 1913 kwam zijn met haar ouders wonen op de hoeve van H. Van Doorne.
- Irma De Winter (°1890) nu weduwe Alfons Van Hulle te Ruiselede, woonde voor haar huwelijk nabij de hoeve van H. Van Doorne.
- Moeder Anna (°Londerzele 1890) van de Vincentiuskostschool te Poeke die reeds in 1901 als weeskind in het klooster aankwam en als zuster en overste bleef.

Alleen enkele gelijkkluidende getuigenissen werden weerhouden en, zover mogelijk was, in de gezinstabellen op hun waarde getest.

- (15) François Xavier Landrieu (°19 sept. 1891), zoon van notaris Robert Emile Justin Landrieu, toen advokaat wonende te Sint-Kruis. Op 29 april 1938 trad hij in de Sint-Andriesabdij waar hij nog als Dom Pascal verblijft. (Is er ondertussen overleden op 24 maart 1975).
- (16) C. Van Kerkhove (Zele 3 febr. 1899-Gent 9 maart 1959) was toen pastoor van de St.-Baafskerk te Gent.
- (17) Zie hierover A. Viaene in Biekerf 1949, bl. 218 en 231.
- (18) Over O.L.Vrouw van Goemaere zie Het Land van Nevele, sept. 1974, bl. 86 en 102-105.
- (19) Inlichting verstrekt door pastoor De Jaeger. Brief van 19 juli 1971.
- (20) Op 3 juni 1935 kwam Emile De Mulder-Van de Ghinste (°Bouckhoute 1874), gepensionneerd tolbeambte, voor korte tijd wonen in het huis te Poeke. Enkele tijd nadien verhuisde hij naar de Knokstraat in het huis waar onderpastoor Pissens had gewoond. Maria Cornelis, die in 1915 bij Juffrouw Flora als meid in dienst kwam, werd pas op 26 juni 1935 te Poeke afgeschreven. Moeder Marguerite (geboren Augusta Van Heyste - Poeke 1872-1938) kocht het huis van pastor Van Doorne. Het ouderlijk huis van Hendrik Van Doorne zou pas na de tweede wereldoorlog verbouwd worden en in het klooster ingeschakeld.
- (21) Aldus Col. Jos. Weld in zijn brief uit West Lulworth van 3 dec. 1969.

Wij danken dhr. J. VAN OVERSTRAETEN die ons de toestemming gaf om volgende tekst uit *De Autotoerist*, (jg. 29 (1976), nr. 17, blz. 879-881) over te nemen.

POEKE, EEN DORP IN DE SCHADUW VAN EEN KASTEEL

Vlak bij de grens met West-Vlaanderen ligt de Oost-vlaamse mini-gemeente Poeke "op 't kronkelboord der Pouckebeke" (1).

De gemeente beslaat nauwelijks een oppervlakte van 583 ha (2). Dit dorp is gegroeid in de schaduw van het trotse kasteel, dat heel de omgeving beheerste. De oorsprong van Poeke ligt nog enigszins in het duister. Wellicht heeft in de loop van de twaalfde eeuw een ridder van de graaf van Vlaanderen een belangrijk domein, gelegen langsheen de Poekebeek, in leen gekregen. Dit domein vormde het kerngebied van de heerlijkheid en baronie van Poeke. Daar hebben de eerste heren van Poeke een versterkte woning opgericht, van waaruit ze hun heerlijkheid bestuurden. Hun horigen waren verplicht bepaalde karweien uit te voeren, zoals mest opladen, vervoeren en uitspreiden op het veld van de heer. Om hun koren te laten malen moesten de horigen naar de molen van de heer. Ten behoeve van die horigen stichtte de heer van Poeke een kerk, toegewijd aan Sint-Lambertus. Zij stond op grond, die toebehoorde aan de heer. Deze bezat trouwens ook tweederden van de kerkelijke tiende. Het overblijvende derde kwam ten goede aan de pastoor. De Sint-Lambertus-kerk was dus een eigen of domaniale kerk.

De heer stelde ook baljuw, burgemeester en schepenen aan, om zijn heerlijkheid te besturen. Op die manier beheerste hij ook het administratieve leven te Poeke.

De oudst bekende heer is Steppo, die in 1139 "baro"

wordt genoemd. Door het huwelijk van Eulaard II met Margareta de Vos, vrouwe van Wingene en Tomme, kwamen die beide heerlijkheden in het Bezit van het geslacht van Poeke. Dat bezit groeide nog aan door het huwelijk van Eulaard III met Anastasia van Oultre, burggravin van Ieper en vrouwe van Weldene. Zijn nakomelingen verkochten echter de burggravij van Ieper en de heerlijkheid van Wingene. De laatste telg van het geslacht van Poeke, Jan II, stierf in 1563.

In 1597 kwam de baronie in handen van Jan Preud'homme d'Hailly. Zijn echtgenote Antonia de Grenet was burggravin van Nieuwpoort, zodat hun zoon Jan-Baptist de titel van burggraaf van Nieuwpoort mocht voeren. Rond 1871-1872 verkochten Alfred en Isabelle Preud'homme d'Hailly het kasteel van Poeke aan Victor Pycke de Peteghem. Ines Pycke de Peteghem overleed in 1955 als laatste kasteelvrouw van Poeke.

Het Kasteel.

De blikvanger van de gemeente blijft nog steeds het heerlijk kasteel. In de 14de en 15de eeuw was het een versterkte burcht, van waaruit men het dal van de Leie kon beheersen. Het speelde dan ook een zekere rol in de militaire geschiedenis.

In 1382, tijdens een opstand van Gent tegen graaf Lodewijk van Male, viel het kasteel in handen van de Gentenaars, die het als bolwerk tegen de Vlaamse graaf gebruikten.

Zeventig jaar later ontstonden nieuwe moeilijkheden tussen de Gentenaars en hun vorst Filips de Schone. In 1452 maakten ze zich meester van drie burchten, nl. Schendelbeke, Gavere en Poeke, om de dalen van Dender, Schelde en Leie te kunnen controleren tegen de oprukkende troepen van de hertog van Boergondië. Een deel van dit leger verscheen in juni 1453 voor het versterkte kasteel. De verdediging van de burcht

werd geleid door de Gentse kapitein Laurens Goethals. Na een dagenlange belegering, waarbij de edelman Jacques de Lalaing door een kanonkogel werd gedood, werd het kasteel op 5 juli 1453 door de Boergondische soldaten bestormd. Laurens Goethals werd met al zijn metgezellen opgeknoopt. Het kasteel werd met de grond gelijk gemaakt. (3)

Het kasteel bleef lang in puin liggen. In het penningkohier van Poeke van 1577 is er sprake van "een vervallen huus ghenaeemt tcasteel te Poucques groot in water ende erfve ontrent 60 roeden". De baron woonde dus niet meer op zijn kasteel in 1577, maar in de boederij of het neerhof had hij een kamer en een paardestal, voor het geval dat hij op bezoek kwam.

Waarschijnlijk werd op initiatief van Jan-Baptist Preud'homme d'Hailly het kasteel volledig herbouwd na 1609. Het was zeker in 1641 voltooid, zoals blijkt op de gravure van Sanderus, in zijn *Flandria Illustrata* van 1641. Het had een zeshoekige plattegrond : op vijf van die hoeken stond een ronde toren, terwijl op de zesde een toegangsdeur was aangebracht. Drie zijden van de zeshoek bestonden uit woongebouwen met een verdieping en de drie overige waren gewone dienstgebouwen zonder verdieping. In het middenplein verhief zich een middentoren, die vroeger vermoedelijk als een uitkijktoren werd gebruikt. Het groot aantal openingen in de top laat vermoeden dat hij als duiventoren dienst deed. Een gelijkaardige duiventoren is nu nog te zien in het naburige Bellem.

Dit zeshoekig kasteel is omringd door een grote wal en daarvoor ligt een mooi aangelegd park. Naar de kerk toe staat een imposante toegangspoort, met daarachter de gebouwen van het neerhof.

Sedert 1641 heeft het huidige kasteel grondige verbouwingen ondergaan. De zeshoekige vorm heeft plaats gemaakt voor een rechthoek. Alleen de grondvesten en de aanzet van vier hoektorens werden in het he-

dendaagse gebouw opgenomen. Het binnenplein, goed zichtbaar in 1641 bij Sanderus, is volledig verdwenen.

In 1671 begon men de linkervleugel in Franse stijl te herbouwen. In 1750 (volgens het jaartal in de gevel) volgde de middenvleugel en in 1771 werd dan de rechtervleugel volledig opnieuw opgetrokken. De vier hoektorens, waarin vensters werden aangebracht, hebben een dak in Spaanse stijl, met een bolvormige versiering op de spits.

De mooie, rustige voorvleugel, bekroond met een driehoekig fronton, met twee rondvenstertjes en zes dakvensters, bevat een kelderverdieping, een gelijkvloerse, een bovenverdieping en een reeks mansardekamers. De voorgevel heeft nagenoeg zijn uitzicht van de 18de eeuw behouden. De nieuwe eigenaar van het kasteel, baron Victor Pycke de Peteghem, liet alleen zijn wapenschild in het fronton, aanbrengen. Boven het midden, in een gestyleerde schelp, prijken de letters V.P. (= Victor Pycke), terwijl in de sluitstenen van de vensters twee naar elkaar gekeerde P's als versiering voorkomen.

Over een vaste brug, bestaande uit vier ongelijke bogen, bereikt men de ingang deur. Vooraan de brug bevinden zich twee zwaarige trappen, die toegang verlenen, via een loopbrug, naar de kelderverdieping, waar de keukens zijn gelegen. Aan de voorkant heeft het kasteel dus twee toegangen, op verschillend niveau : een op brugniveau en een op waterniveau.

De achtergevel werd in 1875 door de familie Pycke de Peteghem in belangrijke mate verbouwd. Voor de bestaande achtergevel uit de 18de eeuw werd een nieuw stuk bijgebouwd tussen de twee zijvleugels. De toegangshal werd daardoor gevoelig verruimd, terwijl op de bovenverdieping plaats vrij kwam voor het inrichten van een kapel. Daarvoor stak men grote vensters boven de nieuwe toegangsdeuren. Boven

een van die vensters kunnen we "anno 1875" lezen. Boven diezelfde drie vensters rijst een fronton, bekroond met een mooi kruis in Franse steen. De ontworpen kapel werd echter nooit ingericht !

Binnen het kasteel, gelijkvloers en op de bovenverdieping, kunnen we nog enkele vensters van de achtergevel uit de 18de eeuw zien. Zij hebben precies dezelfde vorm als die van voorgevel en zijvleugels. Aansluitend op de achtergevel is een half rond pleintje, dat uitloopt op een brede brug, die rust op drie zware pijlers. Het pleintje en de brug zijn omsloten door een balustrade in hardsteen. Ook de brug aan de voorkant en de trap naar de kelderverdieping zijn afgezet met een zelfde balustrade. Op de hoeken van de bruggen staan (nu zeer verminkte) beeldhouwde leeuwen en sfinksen.

Het interieur biedt een zeer kale aanblik, omdat alle meubels verdwenen zijn. Enkel de marmeren eretrap, de grootse beelden en wapenschilden in de toegangshal en de marmeren schoorstenen getuigen nog van het eens zo rijke interieur, in de schoorstenen staat nog het wapenschild met de Spaanse kenspreuk van de familie Pycke de Peteghem, "Pallias Hastor". Dit betekent "Ja, zelfs tot strijd".

Het park van 53 ha ligt er nu wat verwaarloosd bij. Het telt evenwel nog enkele honderden bomen van allerlei soorten. Over de Poekebeek, die door dit domein stroomt, liggen vier bruggen binnen het park. Het is wel jammer dat het niet voor het publiek opengesteld is, want het is er zeer aangenaam om in te wandelen. Het fraai smeedijzeren hek dateert van circa 1780.

Het kasteel werd door de laatste barones, Ines Pycke de Peteghem, bij testament in 1955 overgemaakt aan de schoolkolonie "Duinen en Heide" uit Brussel.

De Sint-Lambertuskerk.

In 1838 was de oude kerk van Poeke volledig bouwvallig geworden, zodat de kerkfabriek besloot ze te laten slopen. Er is slechts één afbeelding van de oude kerk bekend, nl. die van 1641, in Sanderus. Daarop kunnen we zien dat het verdwenen gebouw een driebeukige gotische hallekerk was, in veldsteen, en boven de ingang verhief zich een achtkantige toren, waarvan het spitse dak met schaliën was bedekt. In deze toren zaten nog romaanse bouwelementen, zoals kleine gestopte vensters, met volronde boog. Van de oude kerk is zeer weinig overgebleven : slechts een drietal graftomben en schilderijen en beelden verhuisden naar de nieuwe kerk.

Ange de Lancker, leraar aan de akademie te Tielt, maakte een eerste ontwerp voor een nieuwe kerk. De kerkfabriek vond het veel te ingewikkeld en vroeg aan Louis Roeland een eenvoudiger plan te maken. Hij bereikte dit door alle ornamentiek weg te laten, zodat de voorgevel nu een onafgewerkte indruk geeft. Einde 1841 werden de werken in aanbesteding gegeven en op 7 juni 1842 legde Mgr. Delbecque de eerste steen. De Gentse bisschop kwam dan in mei 1844 het nieuwe gebouw wijden.

De nieuwe kerk, in klassicistische stijl, is driebeukig, met halfronde koorafsluiting, tongewelven en een vlakke koorafdekking.

Alhoewel het eenvoudige kerkje geen rijk interieur heeft, bevat het toch enkele mooie stukken uit de oude kerk. Het merkwaardigste is ongetwijfeld het grafmonument van Jan-Baptist Preud'homme d'Hailly, burggraaf van Nieuwpoort, overleden in 1642, en van zijn echtgenote Catharine de Croix, overleden in 1656. Catharine de Croix schonk bij testament een prachtige monstrans aan de kerk. In de voet kan men lezen : "dame Cath. de Croix, baronne de Poucques, at doné ceste remonstrance à l'église de Poucques 1660".

De grafsteen van Roeland I dient nu als altaarsteen. Volgende tekst is er in gebeiteld : "Hier leghet Roeland, here van Poucke, die stierf int jaer ons Heren als men screef MCCCLXXIII, den III dach van Houest. Bid voor de ziele". De grafsteen van Olivier II en zijn beide echtgenoten, Clara van Beaurewart en Joanna van Steelant, vrouwe van Hansbeke, wordt gebruikt als antependium van het hoogaltaar. Boven de drie altaren hangen drie schilderijen die vermoedelijk door de Antwerpenaar Nicasius Bernaert werden geschilderd in de jaren 1660-1670. Boven het hoofdaltaar de prediking van Sint-Lambertus, patroon van de kerk. Dit doek werd geschonken door Anna Damman, echtgenote van baron Mark-Antoon Preud'homme d'Hailly. Het schilderij in het O.L.-Vrouwkoor stelt de H. Familie^{voor}, terwijl Sint-Hubertus op het schilderij in het Sint-Janskoor afgebeeld wordt. In de kerk staan nog twee relikwiekassen : een van de kerkpatroon Sint-Lambertus en de tweede van Sint-Jan-Baptist, de lokaal vereerde heilige. Vermelden we tenslotte nog twee glasramen in het hoogkoor, die in 1941 en 1942 door Pierre van Poucke aan de kerk werden geschonken. Hij beweerde dat hij een afstammeling was van de oorspronkelijke barons.

De volksdevotie tot Sint-Jan-Baptist.

Alhoewel Sint-Lambertus de kerkpatroon is vereerden de Poekenaars toch vooral Sint-Jan de Doper. De kerk bezit een relikwie van deze heilige in een relikwiekas. Ook een van de drie altaren is aan hem toegewijd.

In de 18de eeuw bestond te Poeke een broederschap ter ere van Sint-Jan-Baptist. In de rekening van 1743 noteerde de confreriemester een betaling aan pastoor Jacobus Marant voor "eene gesongene misse gedaan op den feestdagh van Sint-Jans onthoofdinghe". In diezelfde rekening staat ook een uitgaafpost betreffende "het maecken van een beelt van Sint-Jans".

De broederschap van Sint-Jan de Doper bestaat sedert lang niet meer, terwijl de Sint-Jansdevotie ook sterk verminderd is. In 1949 liet de huidige pastoor vier staties met taferelen uit het leven van deze heilige in de muren van de kerk aanbrengen.

De Aartemeersmolen.

Op de grens met Kanegem staat de stenen Aartemeersmolen; in 1846 gebouwd door Karel Landuyt, uit Poeke. Hij staat op een "berg" van 2 m en het lichaam is 13 m hoog. Hij draaide voor het laatst in 1952. De nieuwe eigenaar, dr. Luc Goeminne, uit Zulte, laat hem thans volledig restaureren, om hem opnieuw maalklaar te maken. In het kroonwiel staat het bouwjaar 1846 en de naam van de molenaar Karel Wibo ingesneden. Aan de voet van de molen werd een klein restaurant ingericht, waar men tijdens het weekeinde lekker kan eten.

Het klein kasteel.

Toen de familie Preud'homme d'Hailly verplicht was het kasteel van Poeke te verlaten, liet ze een nieuwe ruime woning optrekken in de Knokstraat. Dit huis werd in de volksmond het "Kasteelken" genoemd, omwille van zijn hoge en brede voorgevel. Het interieur van de kamers is een getrouwe kopie van de binneninrichting van de kamers in het groot kasteel! Juffrouw Isabella Preud'homme d'Hailly bewoonde het "Kasteelke" tot aan haar dood. Bij testament maakte zij het over aan het plaatselijk klooster, dat echter de schenking weigerde. Uiteindelijk werd het met vijf ha, in 1928 verkocht aan Trifon Buysse. Diens erfgenamen verkochten tenslotte in 1975 dit moeilijk te onderhouden gebouw aan de familie Corneille.

Het verdwenen neerhof van het kasteel.

Het neerhof van het kasteel bestaat niet meer. Bijna al de hoevegebouwen zijn verdwenen, alleen de hovenierswoning, met een serre, bleef nog overeind. Ook het koetshuis is nog te bekijken. Eertijds bezat de heer een uitgebreide hondenmeute, die in mooie koten ondergebracht was.

Van die hondekoten bleef niet veel meer over dan een paar stenen muurtjes en enkele omgevallen hekken.

Het goed Ter Eken.

Een mooi voorbeeld van een hoeve, die op een mote werd gebouwd, is het goed Ter Eken, in 1392 eigendom van de adellijke familie Borluut. Een stuk van de wal, die vroeger al de gebouwen omsingelde, bleef nog bewaard. De voorgevel van het woonhuis behield zijn traditionele indeling : twee vensters aan weerszijden van de deur. Alleen werden de ruitjes vervangen door grote ruiten.

Dorpsplein en omgeving.

Het dorpspleintje heeft volledig zijn eigen karakter verloren. Wel staan in de omgeving nog enkele mooie gebouwen.

Het eerste dat opvalt is de fraai verbouwde pastorie, waarvan de voorgevel een tiental jaren geleden, naar plannen van wijlen architect August Cocquyt, volledig in landelijke stijl werd vernieuwd.

Een ander merkwaardig gebouw is het neogotisch "hospice", dat in 1893-1896 door pastoor De Kuyper werd gebouwd ten behoeve van de ouden van dagen.

Een derde gebouw dat nog aan het oude dorpsplein herinnert is het huis waar het gemeentelijk secretariaat is gevestigd. Daar bewaart men nog het landboek van Poeke van 1790, met de bijgaande gekleurde kaarten, die gans het dorp bestrijken.

Een vierde gebouw dat de aandacht trekt is het klooster van de zusters Apostolinen, rechtover de kerk. Dit voormalig pensionaat wordt nu gebruikt door de aangenomen meisjesschool en verder is er nog een schoolkolonie voor verzwakte kinderen gevestigd, bestuurd door de zusters.

Oorspronkelijk als weeshuis voor meisjes opgericht, in de vorige eeuw, werd deze stichting weldra een bekende kostschool, waar kinderen van goeden huize naartoe werden gestuurd om er Frans te leren. Om het steeds groeiend aantal internen te kunnen herbergen besloten de zusters het aanpalend geboortehuis van Hendrik van Doorne aan te kopen.

Na de tweede wereldoorlog, tengevolge van de nieuwe onderwijswetten en de expansie van het middelbaar onderwijs, kon deze school voor lager onderwijs zich niet langer handhaven. Pogingen om er beroepsonderwijs te geven mislukten, bij gebrek aan gediplomeerde leerkrachten en ook door de strengere ministeriële normen. In 1959 werd het internaat afgeschaft. Daarmee verdween een van de tipische landelijke pensionaten, waar de meisjes van het platteland een zeer verzorgd en hoogstaand lager onderwijs konden genieten.

In de gevel van het klooster, waar eens de wieg van Hendrik van Doorne stond heeft de VTB, in samenwerking met de heemkundige kring van het Land van Nevele, op 5 september twee gedenkplaten onthuld.

Aalter

Ir. L. STOCKMAN.

VOETNOTEN

- (1) Naar Hendrik van Doorne.
- (2) Poeke zal op 1 januari 1977 samensmelten met de gemeenten Aalter, Bellem en Lotenhulle.
- (3) Prof. Paul de Keyzer, De slag bij Gavere. De Toerist jrg. 32 (1953), nr. 15.

KRONIEK

1. Verslagen

- *Hendrik Van Doorne herdenking te Poeke op zondag 6 september 1976.*

Zie uitvoerig verslag in dit nummer.

- *"In de voetsporen van Cyriel Buysse" op zaterdag 2 oktober 1976 in het "Boerenhof" te Nevele.*

Tegen 16.30 uur kwamen onze heemvrienden van "Scheldeveld" langzaam samen op de markt van Nevele. Blijkbaar hadden onze eigen leden andere activiteiten op deze voorlaatste zaterdag vóór de gemeenteraadsverkiezingen want hun opkomst was aan de (zeer) lage kant.

Om even in de sfeer te komen van het Nevele van C. Buysse leidde onze ondervoorzitter en oud-Nevelaar dhr. Jozef Van de Castele de groep op een wandeling door het dorp. Achtereenvolgens werd het kerkhof en de kerk bezocht. Voorbij het woonhuis van C. Buysse trokken we langs de Poekebeek, over de Oostbroek naar de Zijstraat (Zeistraat). De aandacht van de wandelaars werd gevestigd op de enkele zeldzame sporen van de zo bekende *Hul* uit het werk van C. Buysse. De gids toonde en vertelde wat er van het huis en de tuin van de familie Fobe overblijft. Een bezoek aan het Rietgaverstede-museum moest afgelast worden omdat de conservator dhr. A. Janssens zich die dag niet vrij kon maken. Omstreeks 18 uur bereikten de wandelaars het "Boerenhof", nadat ze eerst nog het huis van Virginie Loveling hadden bekeken. In het "Boerenhof" zaten reeds enkele belangstellenden voor de film "In de voetsporen van Cyriel Buysse".

Nochtans moesten ze nog even geduld oefenen tot het duister genoeg was om te projecteren.

Onder de aanwezigen bemerkten we barones M. Buysse met enkele familieleden, baron Marnix Gijsen, mevrouw Monika Van Paemel, prof. dr. A. van Elslander, dr. M. Musschoot en burgemeester dr. J. Wannyn.

Voorzitter J. Luyssaert maakte in zijn openingswoord een inventaris van de activiteiten en initiatieven die de heemkundige kring heeft genomen om C. Buisse en de gezusters Loveling weer in het daglicht te plaatsen.

Dr. Marc Galle, die het scenario voor de film heeft geschreven, schetste de figuur van C. Buisse in Nevele en in zijn sociale omgeving.

Na de film ontstond nog even een discussie tussen dr. M. Galle en een tweetal oud-Nevelaars die niet akkoord gingen met zijn opvatting als zou het Nevele uit de tijd van C. Buisse een arme plattelandsgemeente zijn geweest.

Samen met onze heemvrienden van "Scheldeveld" besloten we de avond met de traditionele boterhammen met hoofdvlakke.

2. Mededelingen

Op zondag 7 november komen we om 14 uur samen aan het lokaal van de "Rudderslodders" in de Veldestraat te Merendree. Het doel is onze herfstwandeling langs de vier driesen van Merendree en Landegem. De wandeling wordt georganiseerd met de steun van het gemeentebestuur van Merendree.

3. Varia

Bijdrage tot de geschiedenis van de gemeente Meigem.

Door bemiddeling van onze ondervoorzitter dhr. Jozef Van de Castele werd ik ervan op de hoogte gebracht dat er in de abdij van Male een kloosterzuster verblijft die interessante documenten bezit in verband met de geschiedenis van Meigem.

Op een mooie zomerdag trokken wij erop af en werden er vriendelijk en gastvrij ontvangen door Zuster Kristina in de wereld Magda VAN WONTERGHEM dochter van Jules Van Wonterghem (Meigem 1901-1953) en van Marie-Madeleine Van den Berghe, geboren te Kortrijk in 1905. Zuster Kristine is licentiate in de geschiedenis en kan als dusdanig in geen mooier kader wonen

als in de huidige Sint-Trudo-abdij van Brugge-St.-Kruis. Van haar vader kreeg ze drie met de hand geschreven boeken, waarin haar voorouders door de eeuwen heen alle ontvangen pachten, familiegebeurtenissen, samenstelling van bruidschatten en allerlei anekdotische gebeurtenissen aantekenden. Het eerste boek begint in 1669 en is van Adriaan VAN WONTERGHEM. Het tweede boek begint op 1 januari 1750 en is van Judocus VAN WONTERGHEM. Het derde boek begint in 1786 en is van Jaspaerd VAN WONTERGHEM. De auteur van het eerste boek, Adriaan VAN WONTERGHEM, zou begraven liggen in de kerk van Vinkt. Daarnaast bezit Zuster Kristina nog een familiestamboom waaruit blijkt dat zij verwant is met de familie van Cyriel Buysse uit Nevele. Wij konden rustig alles inzien en de zuster beloofde ons nu en dan eens interessante gegevens te laten geworden uit deze merkwaardige familieboeken. Onder haar leiding bezochten we dan de Sint-Trudo-abdij. Zij is ondergebracht in het voormalige kasteel van Male, een laat-middeleeuwse burcht van de graven van Vlaanderen, waar o.m. Lodewijk van Male geboren werd. Het geheel werd op een geslaagde wijze gerestaureerd. De geklasseerde slottoren uit de 16e eeuw en de aanliggende vleugel uit de 17e eeuw zijn zeer imposant. De ridderzaal, het gastenverblijf en de zeer fraaie abdijkerk werden nieuw opgericht door architect A. De Geyter tusser 1954 en 1965. Glasramen en meubilair zijn van glazenier Michiel Martens uit Sint-Andries. De kruisweg op de muren is van R. Van de Weghe maar sedert enkele jaren pronkt de kerk met een authentieke tweede kruisweg van Servaes.

De aloude abdij ligt in een prachtige omgeving en kan bezocht worden. Men kan er zelfs een week verblijven in vol pension. Het adres luidt : Sint-Trudo-abdij, 8310 Male Sint-Kruis. Onze beste dank aan Zuster Kristina en ... graag tot weerziens.

A. BAUWENS.

INHOUD

Blz.

Hendrik K. E. VAN DOORNE Herdacht te Poeke 119

Hendrik VAN DOORNE uit Poeke in Engeland 138

Miss Flora Weld te Poeke 159

Poeke, een dorp in de schaduw van een kasteel 172

KRONIEK 182

1. Verslagen 182

2. Mededelingen 183

3. Varia 183

HEEMKUNDIGE KRING „HET LAND VAN NEVELE”

- Voorzitter : J. LUYSSAERT
Veldestraat 8
9841 MERENDREE.
- Ondervoorzitter : J. VAN DE CASTEELE
Rodenbachstraat 48
9910 SINT-AMANDSBERG.
- Secretaris-penningmeester : G. SCHAECK
Vosselarestraat 16
9840 LANDEGEM.
P.R. 000-0627981-03.
- Archivaris : J. VANDEVELDE
Stationstraat 113
9840 LANDEGEM.
- Redactiesecretaris : J. LUYSSAERT
Veldestraat 8
9841 MERENDREE.
- Bestuursleden : A. BAUWENS, Meigem
A. BOONE-MORTHIER, Lotenhulle
I. BUYSSE, Poeke
L. DE ROO, Lotenhulle
D. D'HOOGHE, Nevele
R. LEENKNECHT, Hansbeke
M. LOOTENS, Sint-Martens-Lerne
M. MICHIELS, Vosselare
- Verantwoordelijke uitgever : J. LUYSSAERT
Veldestraat 8
9841 MERENDREE.